

Posouzení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve firmě

Miroslav Jurák

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav krizového řízení

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Miroslav JURÁK**
Osobní číslo: **L08991**
Studijní program: **B 6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Logistika a management**

Téma práce: **Posouzení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve firmě.**

Zásady pro vypracování:

1. Posoudit právní předpisy zabývající se bezpečností a ochranou zdraví při práci ve firmách zabývajících se logistikou
2. S použitím vhodných metod analyzovat rizika vybraných pracovních činností
3. Posoudit dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v logistické firmě
4. S využitím vhodných metod navrhnout opatření na zkvalitnění zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] ŠENK, Z. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci prakticky a přehledně podle ČSN OHSAS 18001:2008. Olomouc: Anag, 2009, ISBN 978-80-7263-551-1.

[2] TOMEK, M., SEIDL, M., ŠEFČÍK, V. Bezpečnost a ochrana lidí v pracovním procesu. Žilina: EDIS- vydavatelstvo ŽU, 2010, ISBN 978-80-554-0243-7.

[3] VEBER, J a kol. Management kvality, environmentu a bezpečnosti práce. Praha: Management Press, 2010, ISBN 978-80-7261-210-9.

[4] VEBER, J., PINCOVÁ, E. Management bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Praha: Professional Publishing, 2008, ISBN 978-80-86946-46-7.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Miroslav Tomek, Ph.D.**

Ústav krizového řízení

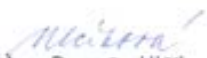
Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **6. května 2011**

V Uherském Hradišti dne 2. února 2011

Ing. Romana Bartošiková, Ph.D.
pověřená děkanka

Mgr. Danuše Ulčíková
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato práce se věnuje problematice bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve firmě ČSAD Uherské Hradiště a.s. Teoretická část se zabývá legislativou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, politikou bezpečnosti práce a v další části je popsána norma bezpečnosti práce ČSN OHSAS 18001. V praktické části se práce věnuje popisu analýzy rizik jednotlivých činností ve firmě, její aplikace ve vybraných pracovních činnostech a možné návrhy na vylepšení přijatých opatření. V závěru práce je stručně zpracována SWOT analýza rizik společnosti.

Klíčová slova: analýza, bezpečnost, doprava, práce, prostředky, riziko, zdraví.

ABSTRACT

This work deals with the issue of safety and health at work in the company ČSAD Uherské Hradiště a.s. The theoretical part deals with safety and occupational health legislation, safety policy and the next section describes the safety standard ČSN OHSAS 18001. The practical part of the work deals with the description of the risk analysis of activities in the company, its application in selected business activities and suggestions for possible improvement of measures taken. The conclusion is a brief SWOT risk analysis of the company.

Keywords: analysis, safety, transport, work, equipment, risk, health.

Nejprve bych rád poděkoval svému vedoucímu, panu doc. Ing. Miroslavu Tomkovi, Ph.D., za jeho odborné vedení a cenné rady při zpracovávání této práce. Dále bych chtěl poděkovat panu Ladislavu Šmigurovi, bezpečnostnímu technikovi společnosti ČSAD Uherské Hradiště a.s., za poskytnutí nezbytných a cenných informací a materiálů k dané problematice.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v archivu Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užit své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval/a samostatně a použitou literaturu jsem citoval/a. V případě publikace výsledků budu uveden/a jako spoluautor/ka;
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti dne *14. 12. 2010*

Jurák M.
.....
podpis studenta/ky

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 LEGISLATIVA BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI	11
1.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA BEZPEČNOSTI PRÁCE	11
1.1.1 Předcházení ohrožení života a zdraví při práci	12
1.1.2 Prevence rizik	13
1.1.3 Školení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a další informace	14
1.1.4 Osobní ochranné pracovní prostředky.....	15
1.1.5 Pracovní úrazy a nemoci z povolání	15
1.1.6 Práva a povinnosti zaměstnance.....	16
1.1.7 Zaměstnanec odborně způsobilý v prevenci rizik.....	17
1.1.8 Vyhrazená technická zařízení.....	17
1.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI.....	18
1.3 PŘÍSTUPY MANAGEMENTU BEZPEČNOSTI PRÁCE.....	19
2 SYSTÉM BEZPEČNOSTI PRÁCE PODLE ČSN OHSAS 18 001	22
2.1 VÝCHOZÍ OBECNÉ POŽADAVKY	22
2.1.1 Předmět systému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	22
2.1.2 Bezpečnostní profil organizace	23
2.1.3 Význam vrcholového vedení při zavádění systému do organizace.....	24
2.2 POLITIKA BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI.....	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
3 BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI VE SPOLEČNOSTI ČSAD UHERSKÉ HRADIŠTĚ	29
3.1 MÍSTO A ÚLOHA SPOLEČNOSTI ČSAD UHERSKÉ HRADIŠTĚ	29
3.2 POVINNOSTI PROVOZOVATELE A ŘIDIČE MOTOROVÉHO VOZIDLA.....	30
4 ANALÝZA RIZIK V ČINNOSTI SPOLEČNOSTI ČSAD UHERSKÉ HRADIŠTĚ	36
4.1 DEFINICE PRACOVNÍHO PROSTŘEDÍ A PRACOVNÍCH ČINNOSTÍ	37
4.2 IDENTIFIKACE NEBEZPEČÍ.....	38
4.3 STANOVENÍ MÍRY RIZIKA.....	40
4.4 VYHODNOCENÍ RIZIK.....	42
4.5 ODSTRANĚNÍ (OMEZENÍ) RIZIK	45
4.6 KONTROLA ÚČINNOSTI PŘIJATÝCH OPATŘENÍ A OPĚTOVNÉ HODNOCENÍ RIZIK	47
4.7 PROJEDNÁNÍ ZJIŠTĚNÝCH RIZIK SE ZAMĚSTNANCI.....	48
5 ANALÝZA RIZIK VYBRANÝCH PRACOVNÍCH ČINNOSTÍ	49
5.1 POSOUZENÍ BEZPEČNOSTI PRÁCE MECHANIKA.....	49
5.1.1 Definice pracovního prostředí a pracovních činností mechanika	50
5.1.2 Vyhledání (identifikace) nebezpečí u pracovních činností mechanika.....	51
5.1.3 Stanovení míry rizika u činností vykonávaných mechanikem.....	52
5.1.4 Vyhodnocení rizik	52
5.1.5 Odstranění (omezení) rizik.....	53

5.2	POSOUZENÍ BEZPEČNOSTI PRÁCE ŘIDIČE.....	55
5.2.1	Definice pracovního prostředí a pracovních činností řidiče.....	55
5.2.2	Vyhledání (identifikace) nebezpečí u činností vykonávaných řidičem	59
5.2.3	Stanovení míry rizika	59
5.2.4	Vyhodnocení rizik	60
5.2.5	Odstranění (omezení) rizik.....	62
5.2.6	Porovnání s firemní analýzou.....	63
6	SWOT ANALÝZA RIZIK SPOLEČNOSTI ČSAD UHERSKÉ HRADIŠTĚ	64
6.1	GRAFICKÉ VYJÁDRĚNÍ SWOT ANALÝZY.....	65
6.2	VYHODNOCENÍ ANALÝZY A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ.....	66
	ZÁVĚR	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	68
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	69
	SEZNAM OBRÁZKŮ	70
	SEZNAM TABULEK.....	71

ÚVOD

Obecně platí, že pracovní prostředí a výkon pracovních činností je vždy rizikovější, než prostředí občanské. To se týká všech pracovišť, včetně někdy z hlediska bezpečnosti práce opomíjených administrativních pracovišť. Neexistuje totiž bezpečné pracoviště, ani bezpečná práce. Vždy jen pouze méně či více nebezpečné pracoviště, resp. práce. Proto existují pravidla a opatření, která chrání před negativními důsledky života v pracovním prostředí:

- snížením pracovní pohody,
- pracovním úrazem,
- ohrožením nemocí z povolání,
- nemocí z povolání.

Jejich souboru se říká bezpečnost a ochrana zdraví při práci (dále jen BOZP). Oblast BOZP je velice široký mezivědní obor, jehož cílem je vytvářet systémy pravidel, jež chrání zaměstnance nebo zaměstnavatele před negativními důsledky života v pracovním procesu.

Cílem práce je posouzení BOZP ve společnosti ČSAD Uherské Hradiště a je zpracována ve dvou hlavních částech. Teoretická část se zabývá legislativou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, politikou bezpečnosti práce a v další části je popsána norma bezpečnosti práce ČSN OHSAS 18001. V praktické části se práce věnuje popisu analýzy rizik jednotlivých činností ve firmě, její aplikace ve vybraných pracovních činnostech a možné návrhy na vylepšení přijatých opatření. Práce je zaměřena na nebezpečí vyplývající z rizik dvou hlavních pracovních činností vykonávaných ve společnosti ČSAD Uherské Hradiště, a to mechanika a profesionálního řidiče. Dílčím cílem práce je provést analýzu těchto činností pomocí vhodných metod, navrhnout možná zlepšení stávajících opatření a posoudit dodržování zásad bezpečnosti ve firmě. Práce je zaměřena pouze na analýzu pracovních činností, přičemž neobsahuje popis bezpečnostních norem společnosti.

Při zpracovávání této práce bylo použito bodové metody pro zpracování analýzy rizik pracovních činností a SWOT analýzy pro posouzení silných i slabých stránek společnosti, včetně úrovně dodržování bezpečnostních norem. Výsledky bodové metody jsou porovnány s výsledky analýzy provedené ve firmě stejnou metodikou.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 LEGISLATIVA BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

Charakteristickými rysy vyspělosti ekonomiky nejsou jen ekonomické ukazatele, ale i úroveň péče o pracovníky, včetně požadavků bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen BOZP). Jejich základem jsou legislativní požadavky, které můžeme rozdělit do dvou, resp. tří oblastí, právní úprava zaměřená na [4] :

- bezpečnost práce,
- ochranu zdraví při práci,
- požární bezpečnost.

1.1 Právní úprava bezpečnosti práce

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci představuje v právním systému České republiky (dále jen ČR) významnou položku, která v průběhu uplynulého desetiletí prošla řadou změn. Jejich smyslem bylo harmonizovat požadavky týkající se BOZP s právem Evropské Unie (dále jen EU). [4]

Klíčovým motivem soudobé legislativy BOZP je jednoznačná orientace na prevenci rizik prostřednictvím jejich identifikace, hodnocení a odpovídající opatření u zaměstnavatelů nebo provozovatelů k jejich odstranění nebo snížení na přijatelnou úroveň. [4]

Od počátku roku 2007 platí nová podoba zákoníku práce, která uvádí klíčové požadavky na bezpečnost práce ve své páté části. [4]

Zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce. Péče o BOZP uložená zaměstnavateli je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají. [4]

Plní-li na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů, jsou zaměstnavatelé povinni vzájemně se písemně informovat o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, která se týkají výkonu práce a pracoviště, a spolupracovat při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro všechny zaměstnance na pracovišti. Na základě písemné dohody zúčastněných zaměstnavatelů touto dohodou pověřený zaměstnavatel koordinuje provádění opatření k ochraně bezpečnosti a zdraví zaměstnanců a postupy k jejich zajištění. [4]

Každý ze zaměstnavatelů, jejichž zaměstnanci plní úkoly na jednom pracovišti, je povinen zajistit, aby jeho činnosti a práce jeho zaměstnanců byly organizovány, koordinovány a prováděny tak, aby současně byli chráněni také zaměstnanci dalšího zaměstnavatele a dostatečně a bez zbytečného dokladu informovat odborovou organizaci nebo zástupce zaměstnanců pro oblast BOZP, a nepůsobí-li u něj, přímo své zaměstnance o rizicích a přijatých opatřeních, které získal od jiných zaměstnavatelů. [4]

Povinnost zaměstnavatele zajišťovat BOZP se vztahuje na všechny fyzické osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích. [4]

Náklady spojené se zajišťováním BOZP hradí zaměstnavatel. Tyto náklady nesmějí být přenášeny přímo ani nepřímo na zaměstnance. Zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací BOZP a přijímáním opatření k předcházení rizikům. [4]

Prevenčí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik. [4]

Zaměstnavatel je povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění a provádět taková opatření, aby v důsledku příznivějších pracovních podmínek a úrovně rozhodujících faktorů práce dosud zařazené podle zvláštního právního předpisu jako rizikové mohly být zařazeny do kategorie nižší. K tomu je povinen pravidelně kontrolovat úroveň BOZP, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracovišť a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek, a dodržovat metody a způsob zjištění a hodnocení rizikových faktorů podle zvláštního právního předpisu. [4]

1.1.1 Předcházení ohrožení života a zdraví při práci

V souladu s deklarovanou koncepcí orientace za prevencí stanovuje zákoník práce zaměstnavateli povinnosti ve vztahu k zaměstnancům, ale i ke všem dalším osobám, které se s jeho vědomím zdržují na pracovištích, jejichž dodržování by mělo předcházet ohrožení života a zdraví při práci [8]:

- zajistit BOZP zaměstnanců s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce,

- nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti,
- zajistit, aby určené práce vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají platný zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze,
- péče o bezpečnost a ochranu zdraví při práci je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají,
- plní-li na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů, jsou zaměstnavatelé povinni vzájemně se písemně informovat o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, která se týkají výkonu práce a pracoviště, a spolupracovat při zajišťování BOZP pro všechny zaměstnance na pracovišti; na základě písemné dohody zúčastněných zaměstnavatelů touto dohodou pověřený zaměstnavatel koordinuje provádění opatření k ochraně bezpečnosti a zdraví zaměstnanců a postupy k jejich zajištění.

1.1.2 Prevence rizik

Náklady spojené se zajišťováním BOZP hradí zaměstnavatel a nesmějí být jakkoliv převáděny na zaměstnance. Současně je zaměstnavatel povinen [8]:

- vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí, pracovní podmínky vhodnou organizací BOZP a přijímáním opatření k předcházení rizikům,
- soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje, na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění,
- není-li možné rizika odstranit, je zaměstnavatel povinen je vyhodnotit a přijmout opatření k omezení jejich působení,
- pravidelně kontrolovat úroveň BOZP, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracovišť a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek,
- organizovat nejméně jednou v roce prověrky BOZP na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele,
- vést dokumentaci o vyhledávání a vyhodnocování rizik a dále i o přijatých opatřeních.

V preventivním úsilí je zaměstnavateli dále nařízeno:

- přijímat opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí, jako jsou havárie, požáry a povodně, jiná vážná nebezpečí a evakuace zaměstnanců,
- tato opatření je povinen přizpůsobovat měnícím se skutečnostem, kontrolovat jejich účinnost a dodržování.

1.1.3 Školení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a další informace

Znalost předpisů k zajištění BOZP je nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů. Zaměstnavatel je proto povinen [6]:

- zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, toto školení se týká zaměstnanců při nástupu do práce, při změně pracovního zařazení nebo druhu práce, dále při zavedení nové technologie nebo změny výrobních a pracovních prostředků nebo při změně technologických a pracovních postupů,
- určit obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení; vyžaduje-li to povaha rizika a jeho závažnost, musí být školení pravidelně opakováno,
- zajistit zaměstnancům podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny o BOZP, zejména formou seznámení s riziky, výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracoviště; informace a pokyny je třeba zajistit vždy při přijetí zaměstnance, při jeho převedení, přeložení nebo změně pracovních podmínek, změně pracovního prostředí, zavedení nebo změně pracovních prostředků, technologie a pracovních postupů; o informacích a pokynech je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci,
- zabezpečit, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění BOZP a o přijatých opatřeních, zejména ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuace fyzických osob v případě mimořádných událostí,
- umožnit zaměstnanci nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním BOZP.

Zákoník práce zaměstnavatelům ukládá řadu dalších povinností [4]:

- sdělit zaměstnancům, které zdravotnické zařízení jim poskytuje pracovně-lékařskou péči a jakým druhům očkování a jakým pracovně-lékařským prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit,
- zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci,
- nepoužívat takový způsob odměňování prací, při kterém jsou zaměstnanci vystavení zvýšenému nebezpečí újmy na zdraví a ohrožení bezpečnosti a zdraví,
- zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích,
- informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena.

1.1.4 Osobní ochranné pracovní prostředky

Z dikce zákoníku práce vyplývá, že zaměstnavatel musí úsilí v BOZP směřovat k odstranění bezpečnostních rizik a až pokud to není možné je omezit prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům bezplatně osobní ochranné pracovní prostředky a dále s ohledem na možné znečištění, nevyhovující mikroklimatické podmínky též mycí, čistící a dezinfekční prostředky, popř. i ochranné nápoje; poskytnutí osobních ochranných prostředků (dále jen OOPP) a dalších prostředků nelze kompenzovat finančním plněním. [6]

1.1.5 Pracovní úrazy a nemoci z povolání

Zákoník sice klade důraz na prevenci, nicméně připouští, že zřejmě nelze vyloučit vznik pracovních úrazů a v této souvislosti stanovuje zaměstnavateli řadu povinností [4]:

- objasnit příčiny a okolnosti vzniku tohoto úrazu za účasti zaměstnance, pokud to zdravotní stav zaměstnance dovoluje, svědků a za účasti odborové organizace nebo zástupce pro oblast BOZP a bez vážných důvodů neměnit stav na místě úrazu do doby objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu,
- vést v knize úrazů evidenci o všech úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující tři kalendářní dny,
- vyhotovit záznam o pracovním úrazu, který vyvolá pracovní neschopnost delší než tři pracovní dny, a zaslat jej též příslušným institucím,

- přijmout opatření proti opakování pracovních úrazů,
- vést evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání, která vznikla na pracovištích, a uplatňovat taková opatření, aby odstranil nebo minimalizoval rizikové faktory, které vyvolávají ohrožení nemocí z povolání nebo nemoc z povolání.

1.1.6 Práva a povinnosti zaměstnance

Zákoník přiznává zaměstnanci oprávnění odmítnout výkon práce, o níž má důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jeho život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob; takové odmítnutí není možné posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance. [4]

Na druhé straně stanovuje zaměstnanci řadu povinností [4]:

- dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví fyzických osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání,
- uplatňovat stanovená opatření k eliminaci či omezení rizik BOZP, vztahujících se k jeho pracovní činnosti,
- účastnit se školení zajišťovaných zaměstnavatelem zaměřených na BOZP, včetně ověření svých znalostí,
- podrobit se pracovně-lékařským prohlídkám, vyšetřením nebo očkováním stanoveným příslušnými právními předpisy,
- dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění BOZP,
- dodržovat při práci stanovené pracovní postupy, používat stanovené pracovní prostředky, dopravní prostředky, OOPP a ochranná zařízení a svévolně je neměnit a nevyřazovat z provozu,
- nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době a nekouřit na pracovištích a v jiných prostorách, kde jsou účinkům kouření vystaveni také nekuřáci,
- oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci nedostatky a závady na pracovišti, které ohrožují nebo by mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci,

- bezodkladně oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci svůj pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiného zaměstnance, popřípadě úraz jiné fyzické osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při objasňování jeho příčin;
- podrobit se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

1.1.7 Zaměstnanec odborně způsobilý v prevenci rizik

Navazující zákon o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti, kterým se upravují další požadavky BOZP, ve třetí části stanovuje zaměstnavateli úkoly v prevenci rizik, kde jsou mimo jiné stanoveny požadavky na zaměstnance odborně způsobilého v prevenci rizik (dříve bezpečnostního technika) [3]:

- do 25 zaměstnanců: úkoly může zajišťovat zaměstnavatel sám, má-li k tomu potřebné znalosti,
- v intervalu 26 - 500 zaměstnanců: úkoly může zajišťovat zaměstnavatel sám, je-li k tomu odborně způsobilý, nebo jednou či více odborně způsobilými osobami,
- nad 500 zaměstnanců: zajišťuje úkoly v prevenci rizik vždy jednou nebo více odborně způsobilými osobami.

Zákon dále stanovuje předpoklady a požadavky na odbornou způsobilost osoby v prevenci rizik. V závěru této části jsou uvedeny požadavky na tzv. zvláštní odbornou způsobilost, která má být uplatněna při obsluze, opravách, montážích technických zařízení, jež představují zvýšenou míru ohrožení života a zdraví zaměstnanců. [3]

1.1.8 Vyhrazená technická zařízení

V běžných provozních podmínkách nejrůznějších výrobních i nevýrobních organizací se lze setkat s řadou zařízení, která svým charakterem představují vyšší riziko při používání, a proto byly legislativně zpřísněny požadavky na jejich provoz, údržbu, revize apod. Vyhrazenými technickými zařízeními jsou zařízení se zvýšenou mírou ohrožení zdraví a bezpečnosti osob a majetku. Jsou to technická zařízení tlaková, zdvihací, elektrická, plynová a v jaderné energetice. [3]

Organizace a podnikající fyzické osoby musí ve stanovených případech zajistit [3]:

- při provádění do provozu a při provozování vyhrazených technických zařízení bezpečnostní opatření a provedení prohlídek, revizí a zkoušek,
- revize, opravy, montáž nebo obsluha vyhrazených technických zařízení vykonávané jen fyzickými osobami, které jsou odborně způsobilé a ve stanovených případech jsou též držiteli osvědčení.

Podle stupně nebezpečnosti se vyhrazená technická zařízení zařazují do tříd, popřípadě skupin a stanoví se způsob prověřování odborné způsobilosti organizací, podnikajících fyzických osob a fyzických osob k činnostem na těchto zařízeních. [3]

1.2 Právní úprava ochrany zdraví při práci

Péče o ochranu zdraví při práci je též předmětem řady právních předpisů. Některé z nich jsou popsány níže [3]:

- provozovatelé strojů a zařízení jsou povinni technickými, organizačními a dalšími opatřeními zajistit, aby hluk nepřekračoval hygienické limity,
- v sedmém oddílu jsou stanoveny požadavky týkající se kategorizace prací:
 - podle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, a jejich rizikovosti pro zdraví se práce zařazují do čtyř kategorií,
 - o zařazení prací do druhé, třetí nebo čtvrté kategorie rozhoduje příslušný orgán ochrany veřejného zdraví; návrh předkládá zaměstnavatel, a to do 30 kalendářních dnů ode dne zahájení výkonu prací; ostatní práce na pracovištích zaměstnavatele, které nebyly takto zařazeny, se považují za práce kategorie první,
 - zaměstnavatel v návrhu na zařazení prací do kategorií uvede výsledky hodnocení rizik, včetně důsledků měření koncentrací a intenzit faktorů pracovních podmínek, pro něž jsou stanoveny hygienické limity, a zjištění druhu a typu biologického činitele, který může vyvolat ohrožení zdraví, a počty zaměstnanců v jednotlivých kategoriích a způsob zajištění ochrany jejich zdraví,
 - ukládá řadu povinností zaměstnavateli, na jehož pracovištích jsou vykonávány rizikové práce, ve směru přijímání opatření k snížení míry rizikovosti takových prací, ale i ve směru evidence takových prací (o pracovníkovi, o počtu odpracovaných směn při rizikové práci, o datech a druzích preventiv-

ních prohlídek, o výsledcích sledování zátěže organismu zaměstnanců factory pracovních podmínek), a tuto evidenci uchovávat po dobu deseti let od ukončení expozice.

1.3 Přístupy managementu bezpečnosti práce

Ruku v ruce s technickým rozvojem zaměřeným na výrobové a technologické inovace se vyvíjejí i manažerské přístupy. V jejich rámci se zdokonalovaly i postupy řízení bezpečnosti práce. Přístupy péče o kvalitu i postupy ochrany životního prostředí a bezpečnosti práce prošly v uplynulých desetiletích řadou vývojových stadií. [4]

Se zájmem o bezpečnost práce se můžeme setkat už u egyptských panovníků v době 1800-1500 před naším letopočtem. S rozvojem a koncentrací průmyslové výroby rizika pracovních úrazů samozřejmě vzrůstala, objevuje se fenomén průmyslových havárií, navíc nejde jen o důsledek v podobě úrazů, ale i nemocí z povolání. [4]

Pozornost vůči bezpečnosti při práci je typickým rysem vyspělých civilizací. Postupem času jsou zaváděna různá opatření, která mají vyloučit, omezit nebo alespoň kompenzovat škody spojené s důsledky pracovních úrazů apod. Můžeme k nim zařadit bezpečnostní legislativu, nutnost pojištění pracovních úrazů, zavedení revizních techniků, dozory nad dodržováním bezpečnosti práce atd. [4]

Ačkoliv by se mohlo v současnosti zdát, že existuje značné povědomí o rizicích, resp. o faktorech ovlivňujících bezpečnost práce, a že firmy mají více zkušeností a času na přijímání opatření vedoucích k zlepšení atd.; statistiky ukazují, že výrazné posuny nenastávají. Může to být důsledek uplatňování volnějších přístupů k zaměstnání pracovníků a vyšší mobility pracovní síly, většího zapojování levnějších zahraničních pracovníků, rozšiřování podílu malých podniků na zaměstnanosti, kdy tyto malé firmy ne vždy respektují všechny bezpečnostní předpisy, širšího využívání outsourcingu, kdy se na stavbách, ale i v dalších provozech pohybují zaměstnanci externích firem, stárnutí pracovní síly v důsledku tlaku na pozdější odchod do důchodu i snahy některých podniků šetřit náklady taky v oblasti bezpečnosti práce. [4]

Kvalita života člověka se odvíjí kromě jiného i od konkrétní práce, kterou vykonává, a od podmínek, za nichž je prováděna. Náklady na poškození zdraví vzniklé v souvislosti s výkonem práce jsou velmi vysoké. Studie z několika zemí Evropské Unie (dále jen EU) ukazují, že takto vzniklé ekonomické ztráty dosahují 3-5% hrubého domácího důchodu

a celkové finanční ztráty mohou být ještě vyšší, pokud uvažujeme i ztráty vznikající zkrácením pracovního věku, onemocněním nebo úmrtím vyškolených vysoce produktivních zaměstnanců. K tomu je dále třeba připočítat další ztráty, které vznikají v důsledku poškození zdraví zaměstnanců jejich rodinným příslušníkům. Nemalé prostředky společnost též vynakládá na vytváření podmínek pro začleňování osob se zdravotním postižením zpět do zaměstnání a do společnosti. [4]

Evropské unie vědoma si významu BOZP a nutnosti koordinaci sociální ochrany zaměstnanců se této problematice trvale věnuje. V roce 1987 byl přijat Jednotný evropský akt, ve kterém je obsažen závazek Evropských společenství podporovat sociální dimenzi jednotného trhu přijímáním směrnic obsahujících minimální požadavky v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci. Všechny zásady, které se týkají této oblasti, byly zahrnuty do nové Amsterdamské smlouvy. Vývoj pracovních úrazů v ČR je zřejmý z tabulky (Tab. 1). I když v ukazateli počtu pracovních úrazů je zřetelný pozitivní vývoj, již tak optimisticky se ale nepromítá do délky trvání pracovního úrazu ve dnech apod. [4]

Tab. 1. Vývoj pracovních úrazů v ČR

Rok/ukazatel	Počet pracovních úrazů		Průměrná délka trvání případu ve dnech	Průměrný denní stav práce-neschopných
	Celkem	Smrtelných		
1994	103949	291	35,22	10031
1995	106275	281	36,03	10491
1996	104288	278	37,43	10695
1997	108704	296	38,52	11472
1998	107175	240	38,23	11225
1999	95971	200	39,4	10360
2000	92906	223	40,7	10330
2001	93280	231	40,61	10377
2002	90867	106	41,69	10378
2003	83019	199	43,36	9861
2004	81688	184	43,65	9742
2005	82042	176	44,13	10143
2006	82296	161	45,77	10319
2007	77233	188	46,6	9865
2008	71281	174	49,8	9695
2009	42600	126	55,2	9524
2010	39113	132	56,3	9380

Nejvíce úrazů vzniklo v odvětví zpracovatelského průmyslu následovaném zemědělstvím, myslivostí a lesním hospodářstvím a na třetím místě stavebnictvím. Nejčastěji pracovní úrazy vznikaly při manipulaci s břemeny, dále při různých pádech a na třetím místě jsou úrazy při ovládání nářadí, nástrojů, ručních strojků apod. K největšímu počtu smrtelných úrazů došlo ve stavebnictví, dále ve zpracovatelském průmyslu a potom v dopravě. Všechny tyto skutečnosti vedou k závěrům, že na úseku bezpečnosti práce se musí do budoucna posilovat jak cesta uplatňování obligatorních (legislativních) požadavků, tak i podpora dobrovolných aktivit podnikatelských a dalších subjektů, k nimž patří zavádění systémů managementu bezpečnosti práce, např. ve smyslu normy ČSN OHSAS 18 001. [4]

2 SYSTÉM BEZPEČNOSTI PRÁCE PODLE ČSN OHSAS 18 001

Při koncipování systému managementu BOZP se předpokládá, že organizace se ztotožní s požadavky na systém i s tím, jaké změny bude nucena uskutečnit při zavádění a udržování tohoto systému. [5]

2.1 Výchozí obecné požadavky

Systém řízení BOZP představuje ve firemním prostředí dílčí část – subsystém celkového firemního řízení. Základní požadavky na zavádění a udržování systému BOZP jsou popsány v bodech normativního doporučení OHSAS 18 001. Nicméně před zaváděním je třeba mít na zřeteli i další skutečnosti. [5]

2.1.1 Předmět systému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Systémy managementu BOZP definují obecně požadavky na vytvoření systému BOZP tak, aby umožnil organizaci řídit její rizika BOZP a přispíval ke zlepšování výkonnosti. [5]

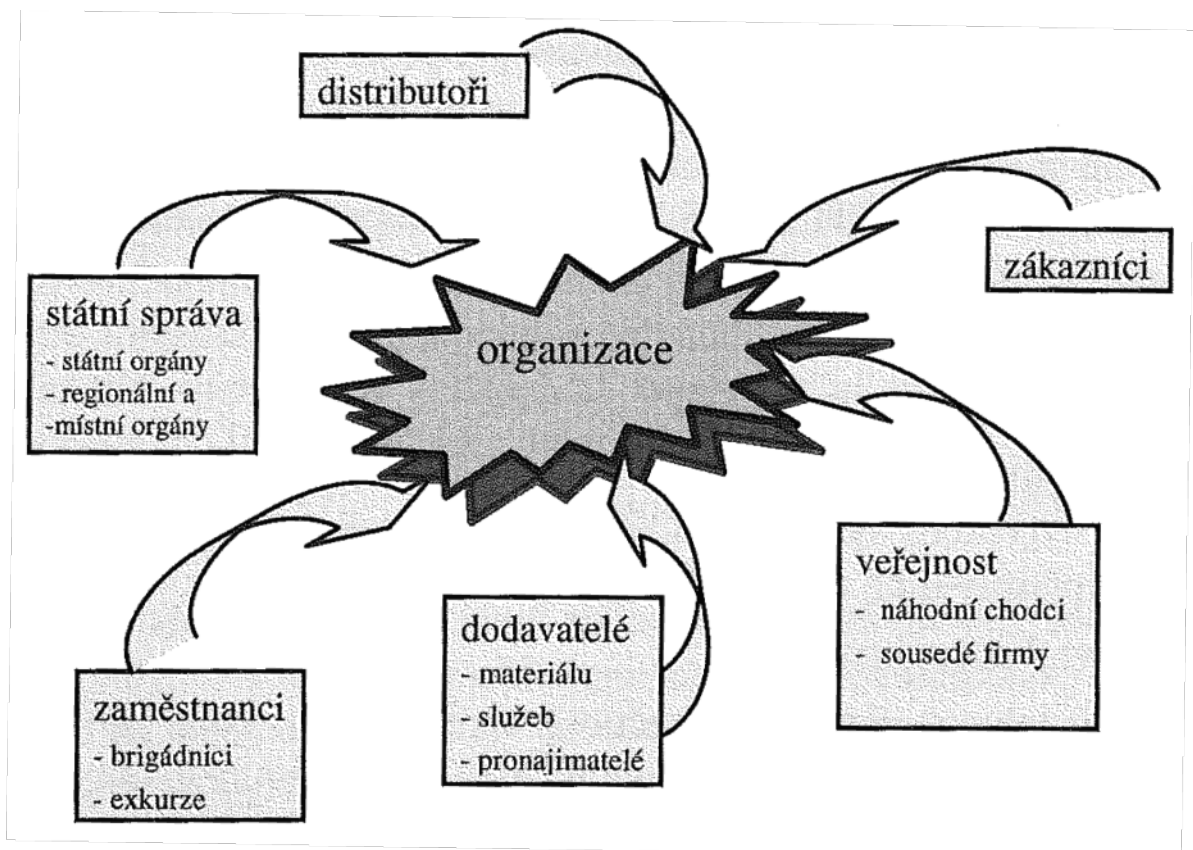
Cílem normativního doporučení je [5]:

- vytvořit takový systém bezpečnosti v organizaci, který povede k minimalizaci rizik vůči zaměstnancům a dalším zainteresovaným stranám, které mohou být vystaveny bezpečnostním rizikům,
- zavést takový systém, který umožní trvale udržovat a neustále zlepšovat jeho úroveň,
- stanovit politiku a cíle bezpečnosti a zajistit, aby byly jejich závazky plněny,
- prokázat shodu vytvořeného systému s požadavky normativního doporučení (chce-li organizace získat certifikát).

Systém řízení managementu BOZP není zaměřen na bezpečnost výrobků ani služeb (zde se předpokládá, že organizace bude plnit standardní požadavky obvykle dané legislativou), předmětem jeho zájmu jsou lidé, viz následující obrázek. Vedle zaměstnanců, popřípadě brigádníků se v organizaci běžně pohybují i další osoby – zástupci dodavatelů, distributorů, zákazníci, pracovníci státní správy a samosprávy. Vyloučení nemohou být ani sousedé organizace či náhodní občané, ti všichni mohou být dotčeni činností organizace, například hlukem, prachem, rizikem pádu z výšky nebo do hloubky, pádem předmětů apod. [5]

2.1.2 Bezpečnostní profil organizace

Pro lepší orientaci v problematice bezpečnosti by měla mít organizace na zřeteli tu skutečnost, že systém musí být aplikován na celou organizaci, nelze ze systému vyloučit některé kritické činnosti, kde může hrozit vysoké riziko pracovních úrazů, na obrázku níže je znázorněn profil organizace (Obr. 1). Předmětem zájmu jsou lidé, zejména pak zaměstnanci organizace (přítom není rozhodující pracovně právní vztah k zaměstnavateli – pracovní smlouva na dobu neurčitou, určitou, dohoda o provedení práce apod.). V ohnisku zájmu nemohou být jen vlastní prostory, ale i činnosti vykonávané v pronajatých prostorách, popř. vykonávané práce na vymezeném pracovišti mimo areál organizace, pokud výkon práce pohyb mimo organizaci vyžaduje. [5]

Obr. 1. Profil organizace

[5]

I když normativní doporučení OHSAS 18 001 nevyžaduje provedení úvodního přezkoumání, není od věci takové přezkoumání před rozhodnutím o zavedení manažerského systému BOZP provést. Jeho obsahem je [5]:

- zmapování rizik BOZP, která jsou spojena se všemi aktivitami firmy,

- identifikace příslušných právních a jiných požadavků (týkajících se BOZP), kterým organizace podléhá,
- inventura dosavadních zavedených postupů a praktik péče o BOZP včetně vztahů k subdodavatelům, zejména služeb (stavební, montážní, údržbářské práce apod.),
- vyhodnocení minulých problémů BOZP – statistiky pracovních úrazů, nemocí z povolání, závažných havarijních stavů, stížností, pokut ze strany Inspektorátů práce apod.

Seznámení se s výše uvedenými podklady dává top-managementu jasnější představu o tom, zda bude pro firmu přínosné se pustit do zavádění systému bezpečnosti práce, jak tyto aktivity budou náročné a nákladné. [5]

2.1.3 Význam vrcholového vedení při zavádění systému do organizace

Rozhodnutí o implementaci systému bezpečnosti závisí na vrcholovém vedení organizace. Tímto aktem však činnost vrcholového managementu v žádném případě nekončí. Je velice důležité, aby vrcholový management pevně stál za svým rozhodnutím, počítal s tím, že na implementaci a udržování systému musí vyčlenit nezbytné zdroje zejména personální a finanční, zajímal se o průběh realizace, řešil vzniklé problémy. Pro případný certifikační audit je vhodné, aby byl akt rozhodnutí o zavedení systému BOZP zaznamenán (např. v zápisu z porady vedení) včetně deklarace o personálním a finančním zabezpečení. [5]

Další kroky, které na vrcholové vedení čekají v oblasti bezpečnosti, jsou [5]:

- definování politiky a cílů BOZP,
- vymezení pravomocí a odpovědností v oblasti BOZP,
- zajištění odpovídající a efektivní komunikace,
- přezkoumání vedením.

Problematika bezpečnosti by se měla zařadit do standardních témat projednávaných na poradách, zahrnutých do hodnocení jednotlivých úseků. Je nutné, aby vrcholový management v jakýchkoliv konfliktních situacích či situacích vyžadujících finanční prostředky se nezpronevřil svému rozhodnutí, nehledal cesty, jak daný problém obejít či ignorovat. Aspekty bezpečnosti a hygieny práce se musí projevit při pořizování nových zařízení, při zvolených technologiích, vrcholové vedení musí upřednostňovat prevenci v oblasti BOZP před následným řešením důsledků. Bezpečnost práce zejména v rámci každé orga-

nizace musí být věc veřejná, odvolávat se na průmyslové či obchodní tajemství v tomto směru není na místě. [5]

2.2 Politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Politika BOZP definuje základní představy o chování celé organizace v oblasti bezpečnosti práce v delším časovém horizontu. Politika plní dvě základní úlohy [2]:

- interní sdělení – všem pracovníkům firmy má sdělovat důvody, proč se vedení rozhodlo věnovat pozornost bezpečnosti práce, jaké body jsou v tomto směru pro organizaci směrodatné; je zde obvykle uveden i závazek vedení vyčlenit a zabezpečovat příslušné zdroje k jejímu dosažení,
- externí sdělení – všem obchodním partnerům, dodavatelům, ale zvláště zákazníkům, má sdělovat rozhodnutí vedení věnovat bezpečnosti práce významnou pozornost.

V případě prvního vydání představuje Politika BOZP výchozí impuls, sdělující zaměstnancům, že firma nastartovala aktivity směřující k zavedení systému managementu bezpečnosti práce. Jedná se obvykle o jedno až dvoustránkové prohlášení, které definuje základní záměry a zásady organizace v oblasti bezpečnosti práce. Politiku nelze považovat za formální akt, je závazná nejen pro vrcholové vedení, které ji schválilo, ale i pro další úrovně managementu a řadové zaměstnance. [2]

Návrh Politiky BOZP může sestavit manažer pověřený zaváděním BOZP, externí poradce, případně může vzniknout na poradě vedení. Politika BOZP podléhá schválení vedením organizace a zveřejnění. Normativní doporučení OHSAS 18 001 nenařizuje, jakým způsobem má být politika schválena. Odsouhlasena tedy může být například v rámci porad vedení, představenstva, zvláštním sdělením či prostřednictvím vydání opatření ředitele apod. Podoba Politiky BOZP závisí na organizaci. Jak již bylo zmíněno, jedná se většinou o jednostránkový dokument, rozdělený obvykle do tří částí [2]:

- představení společnosti a důvodů, které ji vedly k zavedení systému managementu bezpečnosti,
- ve druhé části, která je těžištěm dokumentu, jsou definovány záměry a zásady organizace, které obsahově plní obligatorní požadavky normativního doporučení OHSAS 18 001,

- ve třetí části politiky jsou obvykle uváděny závazky organizace, které mají být splněny a závazek vedení k poskytnutí dostatečného množství zdrojů na zavedení a následné udržování, popř. další rozvoj systému managementu bezpečnosti.

Politika BOZP musí odpovídat povaze a rozsahu bezpečnostních rizik v organizaci a obligatorně obsahovat [2]:

- plnění platné legislativy v oblasti BOZP a závazek k plnění dalších požadavků, ke kterým se organizace přihlásí,
- závazek k předcházení zraněním a nemocem z povolání a k neustálému zlepšování managementu BOZP a výkonnosti BOZP.

Dále politika musí být [2]:

- dokumentována, sdělována, uplatňována a udržována,
- sdělována a dostupná zaměstnancům i zainteresovaným stranám.

Obvykle v rámci přezkoumání vedením by mělo být prověřeno, zda je její znění nadále přiměřené bezpečnostního profilu organizace a zda je aktuální. Mezi typické zásady a závazky, které se uplatňují v obsahu politiky BOZP, lze uvést [2]:

- zavázat se k vytvoření, udržování a zlepšování funkčního systému řízení BOZP, umožňující kvalifikované vyhledávání, posuzování a minimalizování rizik na všech pracovištích,
- implementovat, integrovat a koordinovat problematiku BOZP na všech stupních řízení a klást důraz na osobní odpovědnost jednotlivců v rámci organizace,
- při nákupu nových technologií a zařízení zvažovat jejich efektivnost v souladu s daným stupněm bezpečnosti, potřebným k zajištění prevence a snižování míry rizika,
- dodržování příslušné platné legislativy a jiných právních předpisů v oblasti BOZP,
- zvyšovat úroveň znalostí, vnímání rizik a odpovědnosti zaměstnanců za svou vlastní bezpečnost i za bezpečnost spolupracovníků formou školení, vzdělávání a informování o důležitých opatřeních z oblasti BOZP prostřednictvím firemních komunikačních kanálů,
- u dodavatelů a spolupracujících organizací prověřovat jejich přístup BOZP a k této skutečnosti přihlížet i při jejich výběru (tento požadavek by se měl týkat zejména

těch, kteří se v rámci dohodnutých dodavatelských činností pohybují v areálu ob-
jednatele),

- pravidelně přezkoumávat a hodnotit výsledky plnění Politiky BOZP, využívat výsledků k její aktualizaci a hledání možností lepšího zlepšování,
- předcházet vzniku mimořádných situací s možným ohrožením bezpečnosti zaměstnanců či zákazníků důslednou prevencí se zaměřením na znalosti a dovednosti, jejich zvládnání odpovědnými zaměstnanci společnosti,
- pro naplňování politiky bezpečnosti na jednotlivých pracovištích stanovovat konkrétní termínované cíle s programy s uvedením odpovědných osob,
- vhodným způsobem sdělovat znění politiky všem zaměstnancům firmy, obchodním partnerům a veřejnosti,
- oboustranně komunikovat a konzultovat se zaměstnanci, veřejností a dalšími zainteresovanými stranami zásadní otázky v oblasti BOZP, jejich názory a doporučení vnímat, vyhodnocovat a využívat.

Politika BOZP musí být dokumentována, udržována a sdělena všem zaměstnancům. Jaký způsob splnění tohoto požadavku organizace zvolí, je čistě na ní. Obvykle je politika dostupná jako dokument na podnikové síti, často je prezentována i prostřednictvím nástěnek. Zaměstnancům je sdělována obvykle na poradách či školeních. [2]

Vedle šíření politiky uvnitř organizace je obligatorním požadavkem normativního doporučení OHSAS 18 001 též dostupnost politiky zainteresovaným stranám. Asi nejjednodušším způsobem, jak tento požadavek splnit, je například vyvěšení politiky v jednacích prostorech organizace, ve vestibulu společnosti, na webových stránkách, v podnikovém časopise apod. [2]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI VE SPOLEČNOSTI ČSAD UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v dopravě je jednou z oblastí, ve které dochází k největšímu počtu pracovních úrazů. Oblast dopravy je široká, z uvedeného důvodu se zaměříme jen na oblast problematiky BOZP v podmínkách silniční dopravy.

3.1 Místo a úloha společnosti ČSAD Uherské Hradiště

Hlavní oblastí podnikatelských aktivit jsou především mezinárodní kamionová doprava a autobusová doprava, provozovaná prostřednictvím společnosti ČSAD Uherské Hradiště. Tyto dvě oblasti představují více než dvoutřetinový podíl na obratu. Dalšími nezanedbatelnými činnostmi ve výnosech společnosti jsou servisní služby technických středisek na jednotlivých závodech a provozování čerpací stanice v Uherském Brodě. Významnou roli v hospodaření společnosti hrají také celní služby a široká nabídka logistických služeb, které se významně podílí na vytvořeném hospodářském výsledku. V současné době je akciová společnost tvořena dvěma závody, které mají sídlo v Uherském Hradišti a Uherském Brodě. Na činnost společnosti úzce navazuje spolupráce s významným francouzským dopravcem, společností GND, prostřednictvím společné firmy CSND s.r.o. v oblasti spedičních služeb a firmy ND Logistics s.r.o. v oblasti logistických služeb. Spolehlivost společnosti jako specialisty na oblast Balkánu významně podporuje činnost dceřiné společnosti založené v Bulharsku ČSAD Sofia. Společnost ČSAD Uherské Hradiště má zavedený systém řízení jakosti dle ČSN EN 9001:2008. [7]

Rozhodující podnikatelskou aktivitou je zajišťování pravidelné autobusové dopravy v regionu Uherskohradištska s návazností na krajské město Zlín. Důležitou součástí je také provozování Městské hromadné dopravy v Uherském Hradišti a dálkových linek do Brna a Prahy. Vozový park je tvořen 125 autobusy, z nichž část je využívána také pro potřebu zájezdové autobusové dopravy. Autobusová doprava je zajišťována prostřednictvím společnosti ČSAD Uherské Hradiště. Značkový servis vozidel MAN poskytuje záruční i pozáruční opravy všech druhů užitkových vozidel a autobusů MAN, případně vozidel, která využívají podvozky nebo agregáty MAN. [7]

Provádí servisní práce mechanické, elektrikářské i autoklempířské. Pro případ řešení opravy na trati mají připraveno zásahové vozidlo a odtahovou a vyprošťovací službu. Ve spolupráci s externími dodavateli zajistí i lakování vozidel nejmodernějšími technologiemi.

Provádí pravidelnou předepsanou údržbu vozidel, přípravu na státní technickou kontrolu, měření emisí, cejchování tachografů a opravy nezávislých topení Eberspächer a Webasto. Jako doplňkové služby nabízí služby pneuservis, prodej nafty, olejů a maziv Castrol a mytí užitkových vozidel v automatické umývárně Christ. [7]

Bezpečnost práce ve společnosti ČSAD Uherské Hradiště je možné charakterizovat jako systém, jehož hlavními oblastmi jsou technická, dopravní a přepravní činnost všech druhů dopravy. Vzhledem na velkou rozmanitost jednotlivých druhů dopravy a s tím související BOZP se budeme v další části věnovat jen BOZP v silniční dopravě.

Problematiku bezpečnosti práce v silniční dopravě lze rámcově rozdělit na:

- bezpečnost práce v technickém provozu silniční dopravě, daná obzvláště její technickou základnou,
- výběr, přípravu a způsobilost zaměstnanců pro práci v podmínkách silniční automobilové dopravy,
- tvorbu a faktory pracovních podmínek pro bezpečný výkon práce v silniční dopravě,
- bezpečnost práce v dopravně-přepravní činnosti silniční dopravy.

Při zajišťování BOZP při provozu, údržbě, opravách a kontrole silničních motorových vozidel je management společnosti ČSAD Uherské Hradiště povinen dodržovat ustanovení celého řádu právních norem.

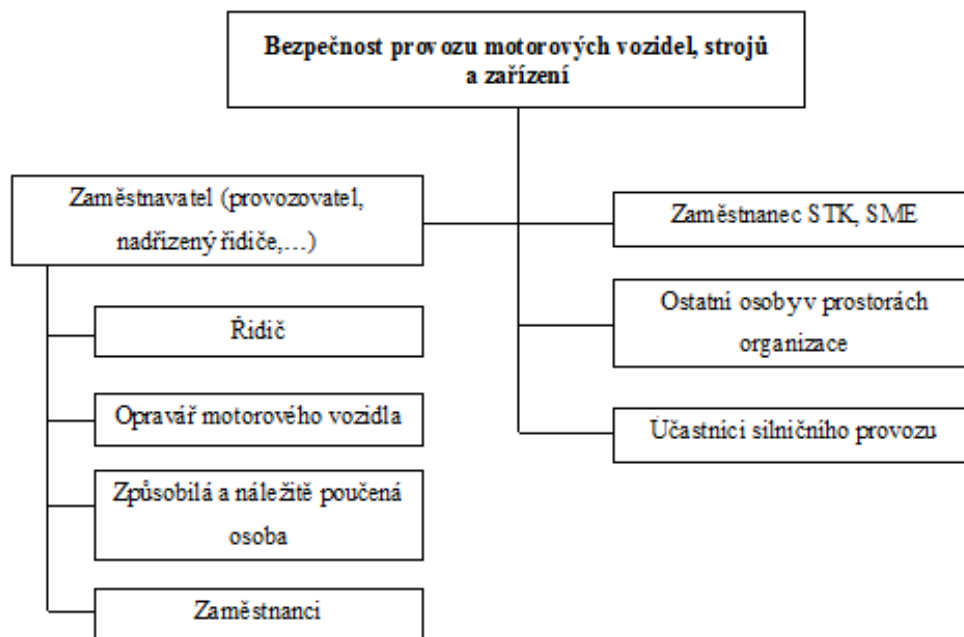
3.2 Povinnosti provozovatele motorového vozidla

V oblasti silniční dopravy ve společnosti ČSAD Uherské Hradiště, na její bezpečnost a tak i dodržování zásad BOZP má vliv celá řada osob (Obr. 2), na straně jedné jsou to zaměstnanci v dopravě, a na straně druhé jsou to hlavně ostatní účastníci silniční dopravy, případně osoby, které se nachází v objektech této firmy.

K zaměstnancům společnosti ČSAD Uherské Hradiště lze zařadit:

- mobilního zaměstnance:
 - řidiče motorového vozidla (např. autobusu, nákladního vozidla atd.),
 - člena personálu, který vykonává dopravní činnosti v silniční dopravě pro zaměstnavatele v pracovním poměru,

- zaměstnance, který organizuje, zabezpečuje a vykonává činnosti bezprostředně související:
 - se sjízdností a průchodností silničních komunikací,
 - s funkčností a provozem zařízení, které jsou částí pozemních komunikací,
 - s provozem, údržbou anebo opravou vozidel,
- zaměstnance, který zabezpečuje a vykonává činnosti bezprostředně související:
 - s nakládkou, vykládkou zboží,
 - se zásobováním vozidel pohonnými látkami,
 - s bezpečnostní a kontrolní činností zaměřenou na ochranu majetku zaměstnavatele, na ochranu cestujících a přepravovaného zboží.

Obr. 2. Osoby, které mají vliv na bezpečný provoz motorového vozidla

K nejvýznamnější osobě nebo osobám, které zodpovídají za BOZP v oblasti silniční dopravy u společnosti ČSAD Uherské Hradiště je jeho vrcholový management, který:

- nesmí svěřit řízení vozidla osobě, která:
 - nesplňuje podmínky na jeho řízení v souladu s normami ČR,
 - nemá u sebe platné doklady ustanovené na provoz vozidla a přepravu specifického nákladu (např. nebezpečných věcí atd.),

- je pod vlivem alkoholu anebo jiné návykové látky,
- je mu neznámá,
- nesmí přikázat ani dovolit, aby se k jízdě použilo vozidlo, které má omezenou nebo zakázanou jízdu a náklad nesplňuje ustanovené podmínky,
- zodpovídá za to, že barevné vyhotovení a označení vozidla bude také, aby se nedalo zaměnit s označením vozidel Hasičského záchranného sboru (dále jen HZS) a ozbrojených bezpečnostních složek.

Vrcholový management společnosti ČSAD Uherské Hradiště má řadu povinností. Mezi ně patří:

- vykonat u řidičů před přidělením vozidla (při přeřazení na jiný druh):
 - seznámení s vozidlem,
 - zkušební jízdu,
- zabezpečit údržbu a čištění svých dopravně-provozních prostor,
- označit účelové komunikace dopravním značením podle pravidel silniční dopravy,
- vyznačit výstražnými tabulkami, dopravními značkami, případně nahrnutím zeminy místa, kde hrozí nebezpečí zřícení (zasypání) vozidla a za snížené viditelnosti je podle potřeby opatřit červeným světlem, odrazovými skly apod.,
- přidělit na vozidlo potřebný počet způsobilých a náležitě poučených osob,
- podrobně seznámit řidiče, který vchází do dopravně-provozních prostor s místní situací,
- vykonat technické nebo organizační opatření na svých pracovištích, kde dochází k opakovanému couvání, otáčení, vstupu osob do ohroženého prostoru,
- zpracovat technologické postupy přepravy, nakládání a vykládání těžkých nebo rozměrných nákladů,
- před začátkem dalšího řízení vozidla poskytnout řidiči přiměřenou přestávku,
- zabezpečit montáž záznamového zařízení (dále jen ZZ) do vozidla autorizovanou osobou a jeho řádné používání,
- v případě poruchy ZZ zabezpečit jeho opravu autorizovanou osobou,
- vydat řidiči vozidla dostatečný počet záznamových listů (dále jen ZL),

- vést evidenci a uchování ZL nejméně po dobu dvou let od jejich použití, které je zaměstnavatel povinen na požádání poskytnout.
- vést o provozu motorového vozidla a jeho řidiči s údaji:
 - jméno a příjmení řidiče,
 - datum a čas řízení vozidla,
 - adresu pobytu řidiče,
 - evidenční číslo motorového vozidla,
- předložit na výzvu policisty za účely spojené s výkonem jeho oprávnění na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu evidenci o řidiči a vozidle.
- zabezpečit do motorového vozidla montáž ZZ autorizovanou osobou:
 - ihned, jak to okolnosti dovolí, v nejbližším místě, kde lze poruchu odstranit,
 - v průběhu jednoho týdne ode dne zjištění poruchy na trase jízdy motorového vozidla, pokud se vozidlo nemůže vrátit do provozovny,
- zabezpečit řidiči motorového vozidla dostatečný počet ZL,
- zabezpečit evidenci a uchování ZL nejméně po dobu dvou let od jejich použití,
- na požádání poskytnout:
 - záznamové listy,
 - kopie ZL řidiči motorového vozidla.

Na účely sledování pracovního času je management společnosti ČSAD Uherské Hradiště povinen písemně vyžádat od řidiče motorového vozidla údaje o pracovní době odpracované pro jiného zaměstnavatele, kterému je řidič motorového vozidla povinen písemně poskytnout.

Kvalitní výkon řidiče ovlivňuje velké množství subjektivních i objektivních faktorů. Řízení motorového vozidla je činnost, která vyžaduje hlavně rychlé a přesné přijímání a zpracování zrakových a sluchových podnětů a vysoký stupeň koordinace pohybů. Například ze samostatného plnění úkolů mimo prostory organizace, z náročných podmínek rostoucí intenzity silničního provozu bez ohledu na povětrnostní podmínky apod.

Na bezpečnost silničního provozu a v konečném důsledku i na bezpečnost a ochranu zdraví řidiče při práci s motorovým vozidlem má vliv celá řada faktorů, mezi které je možné zařadit:

- lidský faktor,
- vozidlo,
- ostatní.

V dopravním procesu vystupuje člověk jako aktivní a pasivní účastník (řidič, provozovatel, dispečer, chodec atd.) silničního provozu s individuálními psychofyziologickými vlastnostmi, rozličnou kvalifikací a vědomostmi o možných rizicích, které vyplývají z provozování motorového vozidla.

Jak vyplývá z dlouhodobých statistik pracovní úrazovosti, je možné konstatovat, že nejvíce závažných úrazů je každoročně zaznamenávaných u řidičů motorových vozidel. BOZP zaměstnanců, kteří používají v pracovní době motorové vozidlo, můžeme rozdělit do dvou skupin, a to na BOZP profesionálních řidičů a řidičů referentských vozidel.

Profesionální řidiči jsou řidiči, kteří řídí silniční motorové vozidlo v pracovněprávním procesu a řízení vozidla je druh práce, kterou mají dohodnutou v pracovní smlouvě. Referentské motorové vozidlo je vozidlo organizace používané zaměstnanci organizace bez profesionálního řidiče pro plnění úloh na pracovních cestách.

Dalším faktorem sehrávajícím významnou úlohu v zabezpečení bezpečnosti silničního provozu je dopravní prostředek. Ten ovlivňuje bezpečnost dopravy svými provozními vlastnostmi, které jsou dány souhrnem konstrukčních a provozních faktorů, ale i starostlivostí o dopravní prostředek a jeho údržbou. U společnosti ČSAD Uherské Hradiště se může používat jen vozidlo, které:

- splňuje konstrukcí, vyhotovením, vybavením a technickým stavem požadavky bezpečné a plynulé dopravy,
- neohrožuje bezpečnost ani zdraví osob,
- nepoškozuje silnice ani životní prostředí nad přípustnou mez,
- má schválenou technickou způsobilost, pokud této povinnosti podléhá.

Posledním faktorem, který výrazně ovlivňuje BOZP řidičů v silniční dopravě u společnosti ČSAD Uherské Hradiště je prostředí, které je charakterizováno jako souhrn organizačních,

technických, sociálně-psychologických a jiných podmínek působících na člověka a dopravní prostředek. K nejvýznamnějším je možné zařadit:

- právní normy,
- silniční komunikace, zařízení a objekty na nich,
- okolí silničních komunikací,
- roční, denní a noční doba,
- povětrnostní podmínky,
- druh přepravovaného materiálu, způsob jeho balení, fyzikální, chemické, hygienické a jiné vlastnosti,
- způsob řízení provozu motorových vozidel atd.

4 ANALÝZA RIZIK V ČINNOSTI SPOLEČNOSTI ČSAD UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Analýza rizik představuje preventivní činnost, která mapuje všechna rizika možného ohrožení života pracovníků firmy, resp. pracovníků, pracujících v její prospěch (pracovních úrazů i nemocí z povolání). Na jejím základě lze přijmout opatření k předcházení rizikům, jejich odstranění nebo minimalizaci. Analýza by měla být ve firmě k dispozici jako reakce na požadavky platné legislativy. Pokud tomu tak není, jde o obligatorní požadavek, který je nutné zpracovat již v prvních krocích zavádění systému managementu bezpečnosti.

Analýzu rizik může provádět osoba odborně znalá (u organizací do 25 zaměstnanců), v ostatních případech osoba odborně způsobilá v prevenci rizik v součinnosti s příslušnými vedoucími pracovníky. Problematika analýzy rizik, zaměřených na BOZP, se týká jak reálných, tak zejména hypotetických stavů, tzn. situací, které sice nenastaly, ale mají určitý potenciál nastat. Při analýze lze aplikovat řadu metod, přičemž každá z nich má své výhody i nevýhody. Je nutné zvolit vhodnou metodu s ohledem na stanovené cíle, charakteristiky organizace, podstatnou roli hrají data, která jsou při hodnocení k dispozici, například údaje o poruchách zařízení, selhání lidského faktoru, spolu s charakteristikami následků takovýchto událostí. Pokud úlohu odborně způsobilé osoby plní externí fyzická osoba, musí jí být ze strany organizace poskytnuty dokumenty a informace o všech skutečnostech a okolnostech, o nichž je známo, že mají nebo mohly mít vliv na bezpečnost zaměstnanců nebo by mohly vést k poškození jejich zdraví. Vlastní analýzu rizik je nutné provést objektivně a při hodnocení si zachovávat co největší nestrannost a nezávislost.

Management společnosti ČSAD Uherské Hradiště by nikdy neměl zapomínat na to, že jak zákon, tak normativní doporučení OHSAS 18 001 hovoří o průběžné, pravidelné a periodické identifikaci rizik. To znamená, že by analýza rizik měla probíhat opakovaně, nejlépe v předem naplánovaných intervalech, popř. i v okamžiku, kdy organizace uvede do provozu novou technologii, postupy, stroje nebo zařízení. Dalším důvodem pro opakovanou analýzu by jednoznačně měly být i nehody či skoro-nehody. Stranou pozornosti nemohou být i změny v požadavcích právních norem BOZP. Společnost ČSAD Uherské Hradiště si zvolila bodovou metodu, jejíž postup je popsán dále. Pro vlastní analýzu je zvolena stejná metoda, aby se výsledky mohly následně porovnat.

Následující text přináší pohled na analýzu rizik, která je rozdělena do šesti základních kroků:

- vymezení pracovního prostředí, ve kterém bude hodnocení rizik prováděno,
- vyhledání (identifikace) nebezpečí,
- stanovení (ohodnocení) jednotlivých rizik,
- celkové vyhodnocení rizik,
- přijetí opatření k odstranění nebo omezení rizik,
- kontrola účinnosti přijatých opatření, opakované hodnocení rizik.

Smyslem celého postupu je získat přehled o rizicích v celém pracovním prostředí společnosti ČSAD Uherské Hradiště. Cestou k tomu je hodnocení rizik postupně na jednotlivých pracovištích, pracovních místech a prostorech uvnitř budovy i v areálu podniku, popř. i vně, pokud to charakter prováděné práce vyžaduje. Dosažené hodnoty pak charakterizují rozložení rizik v celém pracovním prostředí a umožní vytipovat nejzávažnější rizika, na která by se měl management okamžitě soustředit. Následně pak mohou být aplikována bezpečnostní opatření, vedoucí k zlepšování a zvyšování úrovně BOZP.

4.1 Definice pracovního prostředí a pracovních činností

Prvním krokem je identifikace potenciálních míst a prostor ve firmě, kde mohou vznikat rizika spojená s bezpečnostní prací. K nim přiřadíme veškerá zařízení, technologie, stroje, zaměstnance a jiné osoby, vyskytující se na pracovištích a v areálech firmy a zohledníme i všechny další vlivy, které je možno předpokládat.

Do hodnocení musí být zahrnuty nejen vnitřní provozní prostory, ale i prostory pomocné a podpůrné jako jsou sklady, prostory údržby, dopravy, včetně šaten, toalet, umývár, prostorů pro občerstvení a podobně, kterými organizace disponuje, do seznamu musí být zahrnuty i vnější potenciální zdroje nebezpečí vyžaduje práce mimo areál firmy, budou i tyto uvažovány. Z takto identifikovaných nebezpečí vznikne seznam, který popisuje prostory a pracovní místa a navazuje seznam činností, které jsou v jednotlivých pracovních prostorech prováděny.

Seznam činností může být vypracován samostatně, nebo mohou být činnosti pro přehlednost přiřazeny k jednotlivým prostorům. Nesmí se při tom zapomenout, že na většině pra-

covišť probíhají v různou dobu různé činnosti, např. údržba mimo pracovní směnu, úklid po pracovní době, činnost spolupracujících nebo dodavatelských organizací.

4.2 Identifikace nebezpečí

Ke každému pracovnímu místu, případně činnosti, přiřadíme nebezpečí nebo nebezpečnou situaci, která může nastat. Při hledání nebezpečí můžeme vycházet například:

- ze zkušenosti zaměstnanců,
- ze statistik a výsledků šetření pracovních úrazů a nehod,
- z evidence drobných poranění a skoro-nehod.

Při hledání rizik je můžeme klasifikovat například do následujících skupin:

- mechanická (zachycení člověka, vtáhnutí, bodnutí, odření, pořezání),
- elektrická,
- radiační,
- chemická,
- nebezpečí hrozící při explozích a vzniku požáru.

Při identifikaci rizik může pomoci i seznam nebezpečí, přičemž při jeho sestavování společnost ČSAD Uherské Hradiště zohlednila svá specifika:

- uklouznutí /pád na rovině,
- uklouznutí /pád z výšky,
- pád náradí, materiálu,
- nedostatečná výška prostoru,
- nebezpečí spojené s manipulací s náradím, výrobky, materiály a surovinami,
- nebezpečí hrozící při údržbě a opravách,
- látky ohrožující zrak, dýchací ústrojí, pokožku,
- ohrožení hlukem, vibracemi, elektřinou,
- kluzké, vlhké povrchy, nerovné podlahy,
- nevhodné, nebezpečné, odmontované či chybějící kryty a zábradlí,
- dodavatelé.

Nebezpečí se vztahují i k pracovním činnostem a situacím plynoucím z:

- *pracovních zařízení* – nedostatečná ochrana pohyblivých či rotujících částí zařízení; částice materiálu, které mohou člověka zasáhnout, samovolný pohyb strojů, dopravních prostředků,
- *uspořádání pracoviště* – práce ve výškách, v nevhodné poloze či omezených prostorech, dále kontaktní rizika způsobená ostrými hranami, hroty, rohy, vyčnívajícemi částmi strojů, vlhké a kluzké povrchy,
- *klimatických faktorů* – nevhodné, nedostatečné osvětlení, nevhodná teplota, vlhkost, nedostatečné odvětrávání, nepořádek a nečistoty na pracovištích,
- *nevhodné organizace práce* – práce přes čas, práce v noci,
- *ohrožení způsobené lidským faktorem* – opomenutí, nedodržení pracovních postupů a předem stanovených činností, nepozornost, nedodržení bezpečnostních zásad,
- *psychologické faktory* – důležitou roli hraje pracovní zátěž, monotónnost práce, únava, stres, vliv konfliktů na práci, rozhodování v afektu,
- *vlivu pracovního prostředí* – slabá motivace pracovat bezpečně, odpovídající a ověřené znalosti zaměstnanců, neplnění bezpečnostních postupů, získání přesných pokynů a informací např. o rizicích na pracovišti, nevhodné osobní ochranné pracovní prostředky omezující pohyb, vnímání okolí,
- *styku s elektrickým proudem* – vybavení vypínači strojů, elektroinstalace, funkčnost elektrických ovladačů, kvalitní elektroizolace,
- vystavení zaměstnance fyzikálním či biologickým faktorům, které mohou mít negativní dopad – hluk, vibrace, horké a naopak studené prostředí, elektromagnetické záření,
- *biologických faktorů* – riziko infekcí, toxinů, alergenů apod.

Vedle rizik bezpečnostních je též třeba uvážit zdravotní rizika. Na tuto skutečnost pamatuje i platná legislativa, která společností ČSAD Uherské Hradiště jakožto zaměstnavateli též ukládá povinnost vyhledávat zdravotní rizika. Bez ambicí po úplnosti je zřejmé, že při monitoringu zdravotních rizik se musíme zajímat o různé zdroje a příčiny těchto rizik:

- fyzikální faktory:
 - hluk,
 - prach,

- vibrace, ionizujícího záření, elektromagnetické pole,
- chemické faktory:
 - vdechování,
 - potřísnění,
- biologické faktory:
 - riziko infekce,
- fyziologické zátěže:
 - specifických skupin zaměstnanců – mladistvých, těhotných žen, důchodců,
 - jednostranné zatížení například páteře apod.

4.3 Stanovení míry rizika

V literatuře se můžeme setkat s celou řadou definic rizika. Pro naše účely je riziko definováno jako kombinace pravděpodobnosti nebo četnosti výskytu a následků určité nebezpečné události. Dále můžeme uvažovat:

- *zůstatkové riziko* – riziko, které nebylo odstraněno v etapě projektu, výroby a montáže zařízení a bývá uváděno v návodu na obsluhu,
- *přijatelné riziko* – riziko snížené na úroveň, která může být organizací tolerována s přihlédnutím k zákonným povinnostem a její politice BOZP.

V souladu s výše uvedenou definicí je riziko BOZP kombinací:

- závažnosti – důsledku nastalé nežádoucí situace (např. úrazu), tzn. rozsahu škody na zdraví či majetku,
- četnosti či pravděpodobnosti vzniku nežádoucí události.

Pro každou identifikovanou nebezpečnou situaci stanovíme nejzávažnější reálně možný rozsah následků /škody pomocí kvantifikace **závažnosti** možného poranění (dále jen Z) a dále zhodnotíme pravděpodobnost /četnost vzniku nežádoucí události (označovanou písmenem P). Výsledná hodnota **rizika** poškození zdraví (dále jen R), které představuje nebezpečné situace, je dána součinem příslušné hodnoty rozsahu rizika a pravděpodobnosti vzniku události.

$$R = Z \times P \quad (1)$$

Riziko (R) = závažnost, rozsah škody (Z) x pravděpodobnost vzniku škody (P).

Uvedený postup umožňuje získat přehled o závažnosti jednotlivých identifikovaných rizik, což je důležité především pro stanovení priorit při přijímání bezpečnostních opatření ve firmě.

Při hodnocení rizik by ovšem měla firma brát v potaz i faktory, které ovlivní následky:

- zranění může být lehké, střední, těžké nebo dokonce smrtelné,
- při hodnocení rozsahu škody musíme brát v potaz též, jak velké množství lidí je ohroženo,
- finanční ztráty s tím spojené,
- problémy s dodávkami, pokud by byl provoz v důsledku nehody či úrazu zastaven na delší dobu,
- ztráta důvěry zaměstnanců, ale i okolí v organizaci.

Pro hodnocení rozsahu následků či škod lze použít hodnocení zobrazené v tabulce (Tab. 2).

Při stanovení pravděpodobnosti vzniku následků rizika /škody (označované písmenem P) posuzujeme, zda poranění je:

- **časté:** k poranění dochází často, je pravděpodobný opakovaný výskyt událostí, zaměstnancům hrozí prakticky nepřetržité ohrožení,
- **pravděpodobné:** k poranění při sledování nebezpečných událostí již došlo, jedná se o časté ohrožení,
- **možné:** k poranění může dojít, výskyt události není příliš pravděpodobný, ale nelze její vznik vyloučit,
- **nepravděpodobné:** k poranění může dojít pouze za určitých událostí,
- **velice nepravděpodobné:** k poranění by mohlo dojít při současném působení příčin, které jsou zcela výjimečné a velice málo pravděpodobné.

Tab. 2. Hodnocení rozsahu následků či škod

Hodnota	Hodnocení rozsahu následků či škod	Následky či škody
1.	Zanedbatelný	<ul style="list-style-type: none"> vznik poranění bez pracovní neschopnosti, jedná se o zanedbatelnou poruchu systému nedošlo k výpadku výroby nebyly vyčísleny žádné finanční ztráty
2.	Malý	<ul style="list-style-type: none"> došlo k úrazu, který byl ošetřen v rámci organizaci, byla poskytnuta první pomoc havárie zlikvidována vlastními prostředky nedošlo k výpadku výroby došlo k zanedbatelným finančním ztrátám
3.	Střední	<ul style="list-style-type: none"> při ošetření úrazu byl nutný zásah lékaře, zaměstnanec je v pracovní neschopnosti, nehrozí mu však trvalé následky likvidace havárie není v silách organizace (vyžaduje externí zásah) došlo k výpadku výroby v délce ... finanční ztráty jsou značné
4.	Kritický	<ul style="list-style-type: none"> úraz s trvalým následkem (těžký úraz), vyžaduje dlouhodobé léčení, může jít i o nemoc z povolání likvidace havárie není v silách organizace (vyžaduje externí zásah) došlo k výpadku výroby v délce... finanční ztráty jsou vysoké
5.	Katastrofický	<ul style="list-style-type: none"> smrtný úraz dopad havárie se dotýká nejen organizace ale i jejího okolí výpadek výroby je delší než... vznikají nenahraditelné ztráty

4.4 Vyhodnocení rizik

Podstata vyhodnocení rizik spočívá v rozhodnutí, zda je možné riziko přijmout, a pokud ne, jaká opatření musí být realizována k jeho odstranění nebo alespoň k omezení na přijatelnou míru. Pro větší názornost je možné identifikované nebezpečné situace ohodnotit přidělením jednotlivým atributům (závažnosti, pravděpodobnosti, popř. zjistitelnosti) bodů, například ve stupnici 1-5, pak po vynásobení získáme rozhodné rizikové číslo, jak lze vidět v tabulce (Tab. 3).

Podle jeho hodnoty můžeme dělit rizika např. do následujících skupin:

- **riziko přijatelné** – nevyžaduje zvláštní opatření, nemůžeme však hovořit o tom, že činnost je nebezpečná. Je nutné na existující rizika upozornit a zaměstnance o riziku poučit,
- **riziko vyžadující zvýšenou pozornost** – nejedná se o extrémně vysoké riziko, nicméně je nutné zvážit, zda by nebyla možná buď jednoduchá technická či organizační opatření, vedoucí ke snížení identifikovaných rizik,
- **podstatné riziko** – v takovém případě se jedná o velmi vážný stav, bezpečnostní opatření by mělo být přijato, nicméně akutnost řešení není na stejné úrovni jako u rizika kritického, které by mělo mít přednost,
- **riziko kritické** – jde o riziko, které je na pracovišti neakceptovatelné. V tomto případě je bezpodmínečně nutné urychleně realizovat odpovídající bezpečnostní opatření, které sníží riziko na přijatelnou úroveň.

Tab. 3. Vzor matice rizik

PRAVDĚPODOBNOT VZNIKU ŠKODY			ZÁVAŽNOST – ROZSAH ŠKODY				
			Zanedbatelný	Malý	Střední	Kritický	Katastrofický
			1	2	3	4	5
Pravděpodobnost vzniku škody	Častá	5	5	10	15	20	25
	Pravděpodobná	4	4	8	12	16	20
	Možná	3	3	6	9	12	15
	Nepřavděpodobná	2	2	4	6	8	10
	Velice nepřavděpodobná	1	1	2	3	4	5

Možnou podobu k identifikaci nebezpečí a vyhodnocení rizikových stavů přináší další tabulka (Tab. 4).

Jiný přístup k identifikaci a hodnocení rizik je poté zřejmý z tabulky (Tab. 5).

Příslušné pracoviště, technologická linka apod. jsou hodnoceny podle standardního dotazníku a to tří kategorií rizik:

- **nepřijatelné riziko (N)** – vysoká pravděpodobnost vzniku pracovního úrazu či nemoci z povolání nebo porušení právních norem BOZP – nutnost eliminace nebo omezení existujícího stavu, musí být navrženo příslušné opatření,
- **přijatelné riziko (P)** – průměrná pravděpodobnost vzniku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání nebo porušení právních norem BOZP – nutnost navržení opatření k omezení rizika,
- **minimální riziko (0)** – pravděpodobnost vzniku rizika je malá, přijetí opatření k řízení rizika je fakultativní.

Tab. 4. Identifikace nebezpečí a vyhodnocení rizik

Provozovna	Pracoviště	Nebezpečí	Závažnost	Četnost/ pravděpodobnost	Detekce	Celkem
Hlavní areál	Dílna	Výfukové plyny	4	2	2	16
		Zranění výstřikem vysokotlaké kapaliny	3	2	2	12
		Popálení prstů	2	4	2	16
		Sevření prstu	1	2	2	12

Tab. 5. Další přístup k identifikaci nebezpečí a vyhodnocení rizik BOZP

Nebezpečí	N	P	0	Zdroj nebezpečí	Opatření
Elektrické nebezpečí					
Dotykem osob s živými částmi (přímý dotyk)			x	poškozený prodlužovací kabel	kontrola stavu izolace vývodů
Nebezpečí způsobená teplotou s následkem					
Spálení způsobené možným dotykem osob s předměty nebo materiály s extrémně vysokou teplotou		x		rozžhavený povrch	používat OOPP proti kontaktu s rozžhaveným povrchem
Poškození zdraví horkým nebo studeným pracovním prostředím			x		
Nebezpečí způsobená hlukem s následkem					
Ztráta sluchu (hluchota), dalších fyziologických poruch (ztráta rovnováhy, ztráta vědomí)		x		hluk na pracovišti	OOPP - sluchátka tlumící hladinu zvuku
Rušení mluveného dorozumívání, akustických signálů			x		
Mechanická nebezpečí					

4.5 Odstranění (omezení) rizik

Nutnou podmínkou účinné prevence je splnění všech požadavků stanovených právními předpisy a technickými normami. Stanovení opatření k prevenci rizik je výsledkem všech předchozích kroků, přičemž kategorizace rizik nám pomůže při rozhodování o tom, kam nejdříve zaměřit svou pozornost. Cílem opatření je odstranit rizika u zdroje jejich původu nebo omezit jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno. Ne vždy lze riziko odstranit zcela. Níže jsou uvedeny příklady odstranění rizika:

- **eliminace rizika:** nejúčinnější způsob prevence, např. změna technologie, pracovního postupu, případně zvětšením vzdálenosti pracovníka od zdroje rizika. Důležité je však nepřipustit, aby se riziko přeneslo jinam, kde by jeho důsledky mohly být ještě závažnější. Problémem eliminace je často finanční stránka – není tak jednoduché vyměnit zařízení či technologie v řádu často statisíců či milionů korun. Jiná situace ovšem nastane, pokud je pořizována nová technologie, v tomto okamžiku

je více než vhodné do požadavků na technické parametry zahrnout i bezpečnostní úroveň zařízení,

- **nahrazení:** riziko se snažíme snížit tak, že hledáme možnosti, jak nahradit nebezpečné technologie, výrobní a pracovní prostředky, suroviny a materiály méně nebezpečnými nebo méně rizikovými (např. chemikálie, která je riziková pro zaměstnance, je nahrazena jiným produktem obdobným charakteristik, ale s menší škodlivostí,
- **technická opatření:** pokud není možné riziko eliminovat nebo nahradit a chceme riziko snížit na přijatelnou úroveň, můžeme například nainstalovat ke strojům a zařízením alespoň kryty, odvětrávací zařízení, senzory vypínající pracovní zařízení apod.,
- **opatření kolektivní ochrany:** vždy by mělo být preferováno uplatňování prostředků kolektivní ochrany před riziky oproti prostředkům individuální ochrany – je jím již zmíněná instalace bezpečnostního čidla, vytvoření odhlučněného prostoru, který mohou zaměstnanci během pracovní doby používat, sníží se tak doba, po kterou je zaměstnanec vystaven tomuto negativnímu vlivu,
- **administrativní opatření:** příkladem těchto opatření může být vybavení pracovišť příslušnými bezpečnostními instrukcemi, značkami či symboly, dále školení a opakovaná školení, která připomenou nebezpečné situace, požadavky na správné pracovní postupy apod., nezastupitelnou úlohu v tomto směru má i preventivní kontrola,
- **prostředky individuální ochrany:** poskytování OOPP a to v případech, kdy:
 - nelze aplikovat ani jedno z předchozích opatření,
 - byly realizovány některé z výše uvedených opatření, přesto však existuje reálné riziko, které pomohou zmírnit právě OOPP.

Osobní ochranné pracovní prostředky by ovšem měly být až poslední možností a firma by se měla snažit jejich využití kombinovat s některým z předešlých opatření. Používání OOPP bývá často problematické, zaměstnanci je důsledně vždy nepoužívají, proto je nutné také učinit organizační opatření a používání OOPP pravidelně kontrolovat. Současně je také nutné zavést opatření, která mají za cíl omezit vystavení pracovníka danému riziku.

Opatření k odstranění rizika může být přijato také jednorázově pro všechny zdroje a to v případech, kdy se riziko vyskytuje u stejných zdrojů na více místech, ze stejných

příčin a při stejných podmínkách. Například v jedné výrobní hale pracuje několik lisů, u kterých jsou zdroje rizik a podmínky práce podobné, stačí tedy přijmout opatření k odstranění rizik pro všechny lisy najednou.

Pro rozhodování, jaká opatření realizovat, by měla být opatření hodnocena také z hlediska jejich přiměřenosti. Společnost ČSAD Uherské Hradiště by měla hledat odpovědi na následující otázky:

- *když zavedeme stanovená opatření, vyloučíme riziko či jej alespoň snížíme na přijatelnou úroveň?* – při výběru varianty snížení rizika je vždy nutné hledat optimální stav, dosáhnout pokud možno maximálního účinku při reálných ekonomických nákladech,
- *byla opakovaně provedena analýza rizik?* – je nutné ujistit se, že realizovaná opatření nevyvolala další rizika, se kterými se nepočítalo,
- *mohli se k připravovaným opatřením vyjádřit zaměstnanci, kteří jsou se zařízením denně v kontaktu?* – zaměstnanci obvykle mohou poskytnout cenné informace a poznatky a navíc, pokud by byla rozhodnutí učiněna pouze „od stolu“, hrozilo by riziko, že jejich účinnost nebude nejvyšší.

Ve většině výrobních organizací jsou zaměstnanci vázáni splněním výkonných norem, je nutné, aby byla opatření nastavena tak, aby nebyla ignorována bezpečnostní rizika v důsledku tlaku na splnění norem, plánu či termínů.

4.6 Kontrola účinnosti přijatých opatření a opětovné hodnocení rizik

I v oblasti BOZP platí známé konstatování – důvěřuj, ale prověřuj. Proto nestačí přijmout opatření k eliminaci či omezení bezpečnostních rizik, ale je třeba po určitém čase zkontrolovat, jak jsou účinná. Pokud se ukáže, že nebyla důsledně uplatněna nebo jsou nedostatečná, je to impuls pro další řídicí zásah. Navíc není hodnocení rizik jednorázovým aktem, ale jde o činnost, která by se měla opakovat v pravidelných intervalech s ohledem prováděné rizikové práce a dalších skutečností, které rizikovost ovlivňují.

K opakovanému hodnocení by mělo dojít při jakýchkoli změnách, jež by mohly ovlivnit existenci nebezpečí, zejména v případech:

- uvedení nových technických zařízení, výrobních a pracovních prostředků, případně pracovišť do užívání (výchozí vyhodnocení rizik),
- zavedení nové produkce nebo pracovních postupů,
- zavádění nových surovin či materiálů,
- havárie nebo provozní nehody, vznik pracovního úrazu, nemoc z povolání apod.,
- závažné organizační změny, například zavedení další směny nebo změna kvalifikace zaměstnanců,
- zjištění orgánů inspekce práce nebo orgánů ochrany veřejného zdraví,
- změny právních předpisů týkajících se BOZP.

4.7 Projednání zjištěných rizik se zaměstnanci

Řádně zpracovat analýzu rizik je prvním krokem k úspěchu, druhým krokem je úspěšně zavést opatření do provozu. S tím je spojena další povinnost, nutná pro úspěch celé akce. Jedná se o informování zaměstnanců o existujících rizicích a provedených opatřeních.

Tyto povinnosti vyžaduje nejen normativní doporučení OHSAS, ale také zákoník práce, který stanoví následující povinnosti:

- seznámit zaměstnance, příslušné odborové orgány nebo zástupce pro oblast BOZP s výsledkem vyhodnocení rizik včetně přijatých bezpečnostních opatření ke snížení jejich působení na zdraví zaměstnanců na pracovišti,
- zajistit kvalitní školení jak řadových zaměstnanců, tak vedoucích pracovníků o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP včetně informací o rizicích, která se týkají jejich práce, pracoviště a zajistit pravidelné ověřování jejich znalostí,
- se zaměstnanci, případně jejich zástupci projednat i výsledky kontrol zaměřených na účinnost přijatých bezpečnostních opatření, protože soustavné vyžadování a kontrolování je nezbytným předpokladem k zajištění bezpečných a zdraví neohrožujících podmínek práce,
- o rizicích musí být informovány i osoby, které nejsou přímo zaměstnanci, ale pohybují se s vědomím zaměstnavatele na jeho pracovištích.

5 ANALÝZA RIZIK VYBRANÝCH PRACOVNÍCH ČINNOSTÍ

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci se dotýká všech pracovních činností, a to bez ohledu na počet zaměstnanců, předmět činnosti, použitou technologii v návaznosti na počet, složitost a technické údaje jednotlivých pracovních prostředků.

Vzhledem k velké rozmanitosti pracovních činností jsou dále analyzovány jen dvě nejdůležitější činnosti podle bodové metody podrobně popsané v předešlých kapitolách.

5.1 Posouzení bezpečnosti práce mechanika

Úkolem mechanika je provádět činnosti převážně servisního charakteru na technice z širokého sortimentu přístrojů, strojů a zařízení, v nichž má zpravidla významnou funkci elektronika. Pracovními činnostmi jsou - sestavování, opravy, zkoušení, seřizování a ožívování mechanických strojů a přístrojů. Svou práci zpravidla vykonává v provozech továren, opravářských dílnách i ve firmách a domácnostech zákazníků. Z nepříznivých projevů pracovního prostředí je třeba počítat v některých případech s vyšší hlučností a těžko přístupnými objekty práce.

Při provozu motorových vozidel společnosti ČSAD Uherské Hradiště dochází k opotřebování a k dalším změnám, které mohou negativním způsobem ohrozit bezpečnost při jízdě. Z uvedených důvodů společnost ČSAD Uherské Hradiště věnuje velkou pozornost starostlivosti o svá vozidla (údržba, oprava a kontrola), čímž se eliminuje vliv chybného technického stavu vozidla na nehodovost.

Údržba motorového vozidla představuje starostlivost o dobrý stav techniky a vozidel v pravidelných intervalech. Je vykonávána se záměrem udržení vozidel v provozuschopném stavu. Oprava motorového vozidla je činnost, kdy se uvádí stroj po poruše do původního provozuschopného technického stavu. Kontrola (prohlídka) motorového vozidla je odborné částečné nebo úplné přezkoušení jednotlivých systémů vozidla, jejich správného či chybného průběhu.

Oprava, údržba a kontrola vozidla musí být vykonávána podle návodu výrobce nebo podle konkrétního technologického postupu. S technologickým postupem, který navrhne zaměstnavatel a obsahuje i všechny zásady BOZP, musí být obeznámeni všichni zaměstnanci.

Při vykonávání oprav, údržby a kontroly vozidla je management společnosti ČSAD Uherské Hradiště povinen:

- nepřipustit, aby zaměstnanci vykonávali práce, které neodpovídají jejich vědomostem, schopnostem a zdravotní způsobilosti,
- zabezpečit pro zaměstnance školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, ověřovat jejich znalosti z těchto předpisů a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování,
- zabezpečit stanovené prohlídky vozidel ve stanicích technické kontroly a stanicích měření emisí,
- zabezpečit, aby pracoviště pro operátory byly prostorově a konstrukčně uspořádané a vybavené tak, aby pracovní podmínky z hlediska BOZP a hygieny odpovídaly bezpečnostním požadavkům a hygienickým limitům,
- zabezpečit, aby stroje, technická zařízení, přístroje a nářadí, byly vhodné pro práci, při které budou používány, aby byly vybaveny ochrannými zařízeními vybavené a upravené tak, aby opraváři nebyli vystaveni nepohodlné pracovní pozici nežádoucím účinkům hluku a vibrací,
- hradit náklady spojené se zajišťováním BOZP.

5.1.1 Definice pracovního prostředí a pracovních činností mechanika

Mechanik má ve firmě na starosti vykonávání oprav, údržby a kontroly vozidla. Při vykonávání těchto činností je mechanik povinen:

- zabezpečit vozidlo proti samovolnému pohybu,
- vykonávat kontrolu spodku vozidla jen při vypnutém motoru, pokud výrobce neuvedl jinak,
- zabezpečit zvednuté vozidlo nebo jeho části proti pádu,
- použít při huštění pneumatik kol nenamontovaných na vozidle, které jsou vybaveny obručí se závěrným a pojistným kruhem, nebo dělenou obručí, bezpečnostní kryt, nebo zařízení s podobnou funkcí,
- uzavřít všechny ventily tlakových zásobníků plynu na vozidle a všechny plnicí ventily při opravách vozidel s plynovým zařízením s výjimkou oprav, které to vylučují (nastavování motoru, kontrola funkce plynového zařízení atd.),

- vypustit plyn ze zásobníků a vykonat odplynování plynového zařízení vozidla před vykonáváním svářečských prací nebo prací, při kterých může dojít ke vzniku výbušné směsi nebo k její iniciaci,
- při opravách nebo údržbě vozidel s plynovým zařízením obeznámit se s havarijním plánem pracoviště.

Kromě už vyjmenovaných povinností se musí mechanici pravidelně účastnit všech předepsaných školení a ověřování znalostí, na což by měl dohlížet management firmy.

Mechanikovi je dále zakázáno:

- opravovat naložené vozidlo, pokud není zabezpečená jeho stabilita a náklad může zaměstnance ohrozit,
- opravovat, kontrolovat a vykonávat údržbu vozidla, pokud není zvednutá sklápěcí část zabezpečená proti pádu,
- manipulovat s ovládacím zařízením vozidla bez předcházejících opatření, která vylučují nežádoucí pohyb vozidla nebo jeho části,
- uvolňovat pneumatiku při huštění atd.

5.1.2 Vyhledání (identifikace) nebezpečí u pracovních činností mechanika

Rizika zobrazená níže vyplynula z definice pracovního prostředí. Jsou to:

- I. pád zvednutého vozidla nebo jeho části, např. demontovaného dílu, agregátu, přiřazení končetin, hlavy a jiných částí těla,
- II. přejetí, přitlačení pracovníka opravovaným vozidlem,
- III. přiřazení končetiny popřípadě jiné částí těla při otevírání a zavírání krytů vozidla,
- IV. přejetí, přitlačení osoby vozidlem při jeho tažení nebo tlačení za účelem nastartování (roztahováním, vlečením),
- V. zasažení očí, obličeje úlomkem materiálu, drobnou částicí barvy, rzi apod. při práci na spodku vozidla,
- VI. zachycení končetiny pracovníka rotující částí při kontrole, seřizování a mazání za chodu vozidla,
- VII. naražení ruky, poranění kloubů ve stísněném prostoru, sklouznutí náradí,
- VIII. ohrožování zdraví výfukovými zplodinami, přiotrávení, obtěžující účinky, možná otrava CO,

- IX. vznícených hořlavých plynů při otevření víčka baterie (např. od nadměrně zahřátých svorek, jiskření přírodních svorek aku-baterie pólových vývodů, při kouření i použití obyčejné bateriové svítilny), požár, popáleniny.

5.1.3 Stanovení míry rizika u činností vykonávaných mechanikem

Na základě analýzy je vytvořena matice rizik a míra popsáných rizik je zapsána do tabulky (Tab. 6).

Tab. 6. Míra rizik u činnosti - mechanik

Riziko číslo	Pravděpodobnost vzniku škody	Závažnost – rozsah škody
I.	nepravděpodobná	kritický
II.	nepravděpodobná	kritický
III.	nepravděpodobná	střední
IV.	nepravděpodobná	kritický
V.	nepravděpodobná	kritický
VI.	nepravděpodobná	střední
VII.	pravděpodobná	střední
VIII.	nepravděpodobná	střední
IX.	velice nepravděpodobná	zanedbatelný

5.1.4 Vyhodnocení rizik

Rozdělení rizik je provedeno způsobem popsáním v kapitole 4.4. K nim je stanoven bodový rozsah uvedený v následující tabulce (Tab. 7) a podle ní je zhotovena výsledná míra rizika, zobrazená posléze v tabulce (Tab. 8).

Tab. 7. Bodový rozsah a míra rizika

Bodový rozsah	Míra rizika
1-7	riziko přijatelné
8-11	riziko vyžadující zvýšenou pozornost
12-19	podstatné riziko
20-25	riziko kritické

Tab. 8. Výsledné míry zjištěných rizik u činnosti - mechanik

Riziko číslo	Body	Míra rizika
I.	8	riziko vyžadující zvýšenou pozornost
II.	8	riziko vyžadující zvýšenou pozornost
III.	6	riziko přijatelné
IV.	8	riziko vyžadující zvýšenou pozornost
V.	8	riziko vyžadující zvýšenou pozornost
VI.	6	riziko přijatelné
VII.	12	podstatné riziko
VIII.	6	riziko přijatelné
IX.	1	riziko přijatelné

5.1.5 Odstranění (omezení) rizik

Na základě provedené analýzy a zjištěných rizik jsou navržena následující opatření. Ty by měly přispět k odstranění, nebo alespoň k omezení zjištěných rizik.

Přijatá opatření:

- zajištění zvednutého vozidla a jeho částí proti pádu a jinému nežádoucímu pohybu a zajištění stability vozidla, jeho části např. odepřením vozidla únosnými podpěrami, stojany, kozami a podobnými spolehlivými prostředky (nikoliv vratkými předměty, cihlami apod.),

- spolehlivé zavěšení zvednuté části,
- dodržování zákazu manipulace s ovládacími prvky vozidla bez předchozích opatření, které vyloučí nežádoucí pohyb vozidla a jeho část,
- dodržování zákazu manipulace pod nezajištěnou korbou, odklopenou kabinou apod.,
- dodržování zákazu oprav naložených vozidel, u nichž není zajištěna stabilita,
- provádění kontrol spodku vozidla jen při vypnutém motoru,
- dodržování zákazu ruční manipulace s ovládacím zařízením opravovaného vozidla (táhly, vidlicemi, západkami, pojistnými zařízeními apod.) s automatickým nebo servořízením ovládanou převodovkou vozidla bez předchozího opatření, které vyloučí nežádoucí pohyb vozidla,
- dodržování zákazu zdržovat se v pracovní jámě v době přistavování, odjezdu vozidel,
- zajištění opravovaného vozidla proti nežádoucímu, samovolnému pohybu,
- automatické zajištění krytu motoru v otevřené poloze,
- zajištění zvednuté části k tomu určenými prvky,
- dodržování zákazu takto startovat vozidla vybavených automatickou převodovkou,
- zkontrolovat nezařazení převodového stupně a zabrzdění ruční brzdou,
- startování vozidla provádět na dostatečně dlouhé a přehledné trase,
- správná volba pracovního postupu, používání OOPP ochranných brýlí,
- kontroly a seřizování za chodu provádět jen v nezbytných případech za zvýšené opatrnosti a soustředění,
- dobrý stav používaného nářadí (otevřené a zavřené klíče, hasáky, kleště, šroubováky),
- zácvik, zručnost, použití nářadí o vhodné velikosti a druhu,
- správné pracovní postupy,
- pohyb vozidla v dílně zajistit pokud možno bez pomoci jejich motoru (posunem vrátkem, tlačáním),
- při běžícím motoru použít odvod zplodin pomocí hadice a vývod zplodin umístit v prostoru, kde není možné poškození zdraví,

- v garážích a jiných uzavřených prostorách spouštět motor při otevřených dveřích (vratech) jen za účelem bezprostředního vyjetí vozidla,
- dodržování zákazu přitápět kabinu chodem motoru v uzavřeném prostoru,
- správný způsob kontroly elektrolytu v baterii,
- odstranit hořlavé látky z prostoru umístění baterie ve vozidle,
- neprovádět čištění štětcem, mokrou hadrou, rozpouštědlem, benzinem v prostoru kolem aku-baterie,
- vyloučení jiskry a otevřeného ohně popř. jiného zdroje iniciace,
- zvýšená opatrnost při manipulaci s náradím v blízkosti pólových vývodů (například při měření hustoty elektrolytu, přepojování při nabíjení, kapacitní zkoušce apod.),
- pro zjišťování výšky elektrolytu v aku-bateriích nepoužívat kovových předmětů,
- řádné dotahování a kontrolování přívodních svorek pólových vývodů aku-baterií, dodržování zákazu spojování svorek drátem.

5.1.6 Porovnání s firemní analýzou

Po provedení analýzy jsou výsledky porovnány s analýzou provedenou ve společnosti ČSAD Uherské Hradiště a došlo se k závěru, že firemní analýza je daleko propracovanější a dokonalejší, zejména co se týče výčtu činností, možných rizik a přijatých opatření. Proto není možné navrhnout kvalitnější opatření k zlepšení zásad BOZP.

5.2 Posouzení bezpečnosti práce řidiče

Nároky spjaté s řízením vozidla se u profesionálních řidičů výrazně liší od nároků na „soukromou“ osobu řídící osobní auto. Mezi specifika práce profesionálního řidiče patří především fakt, že je při své práci zodpovědný za životy desítek osob ve voze (pokud se jedná o řidiče hromadné dopravy), a samozřejmě také skutečnost, že prakticky celou svou pracovní dobu tráví řízením vozu, činností náročnou nejen z hlediska pozornosti, úsudku a rozhodování, ale i z pohledu emocionálně-sociálního.

5.2.1 Definice pracovního prostředí a pracovních činností řidiče

Řidič vykonává ve společnosti ČSAD Uherské Hradiště činnosti spojené s řízením a obsluhou jednotlivých vozidel.

Z hlediska BOZP je řidič u společnosti ČSAD Uherské Hradiště povinen:

- k jízdě používat vozidlo, které splňuje požadavky na provoz po pozemních komunikacích,
- věnovat se plně řízení a svou jízdu přizpůsobit technickým vlastnostem vozidla, stavu vozovky, situaci na pozemních komunikacích, povětrnostním podmínkám a svým schopnostem,
- řídit se:
 - pravidly silničního provozu,
 - pokyny policistů,
 - dopravními značkami,
 - světelnými a doprovodnými akustickými signály,
- neukládat v prostoru řidiče předměty, které by mohly řidiče ohrozit, případně poškodit nebo zničit ovládání vozidla,
- dodržovat stanovenou dobu řízení a bezpečnostní přestávky ve smyslu platných předpisů,
- chovat se tak, aby svým konáním neohrozil život, zdraví, nebo majetek jiných osob ani svůj vlastní, aby nepoškozoval životní prostředí ani neohrožoval život zvířat,
- přizpůsobit jízdu charakteru nákladu, počasí a denní době,
- v případě potřeby nastavit polohu světel,
- zajistit bezpečnost přepravovaných osob nebo zvířat a bezpečnou přepravu nákladu,
- podrobit se kontrole příslušníkem policie
- správně používat ZZ,
- mít ve vozidle dostatečný počet nepoužitých ZL,
- správně a úplně vyplnit ZL,
- správně používat ZL,
- uchovávat ve vozidle ZL za probíhající týden a poslední den řízení vozidla v předcházejícím týdnu,
- v případě poruchy ZZ používat vozidlo nejvýše po jeden týden ode dne zjištění poruchy a zaznamenávat náhradním způsobem na ZL nebo na dočasný záznam připo-

jený k ZL údaje o časových úsecích a zapsat číslo dokladu, který opravňuje řidiče řídit motorové vozidlo,

- předložit ZL a kartu řidiče na požádání inspekci práce nebo příslušníkovi policie,
- poskytnout zaměstnavateli písemné informace o odpracovaném čase, čase jízdy a čase pracovní pohotovosti, které odpracoval u jiných zaměstnavatelů.

Řidič silničního motorového vozidla u společnosti ČSAD Uherské Hradiště:

- musí v případech, pokud to vyžadují okolnosti, zajistit bezpečné couvání a otáčení pomocí způsobilé a náležitě poučené osoby, pokud tuto osobu ztratí z dohledu, je povinen ihned zastavit,
- musí začátek couvání v případě, pokud nemá dostatečný výhled z vozidla a couvání není zabezpečené pomocí způsobilé a náležitě poučené osoby, zdůraznit zvukovým signálem,
- musí před opuštěním vozidla vykonat taková opatření, aby vozidlo nemohlo ohrozit bezpečnost osob, ani technických zařízení,
- může tlačít vozidlo motorickou silou jen pomocí tažné tyče, která je na vozidlech řádně zajištěná,
- může sjíždět k pískovým jámám, lomům, skládkám, staveništím a podobným místům jen tehdy, pokud je povrch terénu dostatečně široký, pevný a sjízdný.

Řidič motorového vozidla u společnosti ČSAD Uherské Hradiště nesmí:

- požit v době řízení motorového vozidla alkoholický nápoj ani jinou návykovou látku,
- řídit motorové vozidlo bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo jiných návykových látek, nebo v době, kdy by mohl být pod jejich vlivem,
- odevzdat motorové vozidlo osobě, která:
 - není dostatečně tělesně a duševně způsobilá,
 - nemá u sebe řidičský průkaz,
 - je pod vlivem alkoholu nebo návykové látky,
 - má nějakým způsobem omezenou schopnost řídit motorové vozidlo,
- řídit motorové vozidlo, pokud má sníženou schopnost na jeho řízení v důsledku zdravotního stavu, pokud u sebe nemá řidičský průkaz apod.,

- vyhazovat předměty z kabiny motorového vozidla,
- používat za jízdy mobilní telefon,
- se s vozidlem otáčet a couvat pokud nemá dostatečný rozhled, nebo pokud tomu nevyhovuje terén,
- z hlediska bezpečnosti práce a technických zařízení zastavovat a stát na místě, kde motorové vozidlo:
 - překážka v práci,
 - je ohroženo prací vykonávané v jeho blízkosti,
 - je ohroženo charakterem terénu,
 - je ohroženo vedením vysokého napětí.

Při řízení motorového vozidla musí mít profesionální řidič u společnosti ČSAD Uherské Hradiště u sebe následující dokumentaci:

- řidičský průkaz,
- osvědčení o evidenci vozidla,
- potvrzení o pojištění zodpovědnosti,
- doklad o zdravotní způsobilosti,
- doklad o psychické způsobilosti,
- kartu řidiče,
- doklad o zaplacení úhrady za využívání vymezených úseků dálnice a cest pro motorová vozidla a označení vozidla platnou nálepkou,
- osvědčení o technické kontrole,
- osvědčení o emisní kontrole,
- povolení na zvláštní užívání pozemních komunikací,
- záznamové listy,
- příkaz pro jízdu,
- osvědčení o základní kvalifikaci, pravidelném výcviku a klasifikační kartu řidiče,
- jiné doklady (např. pokyny pro případ nehody při přepravě nebezpečných věcí, osvědčení o vozidle při přepravách nebezpečných věcí apod.).

5.2.2 Vyhledání (identifikace) nebezpečí u činností vykonávaných řidičem

Rizika zobrazená níže vyplynula z definice pracovního prostředí řidiče. Jsou to:

- I. únava způsobená dlouhou dobou strávenou za volantem, nedostatečným spánkem, stresem, denní dobou apod.),
- II. riziko mikrospánku,
- III. jízda pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek,
- IV. zasažení materiálem a předměty při otevření bočnic a zadního čela,
- V. zranění materiálem spadlým z korby (ložné plochy) vozidla,
- VI. zranění nohy, rukou nebo jiné části těla při sestupování a při seskoku z ložné plochy vozidla či z kabiny,
- VII. pád z vozidla při provádění čištění nebo údržby na zvýšených místech,
- VIII. uklouznutí a pád osoby při čištění a mytí vozidel,
- IX. ohrožení pokožky, sliznic, dýchadel působením čisticích prostředků,
- X. náraz vozidla na osobu nebo přejetí osoby na parkovacích a odstavných plochách,
- XI. uklouznutí a pád na parkovacích a odstavných plochách,
- XII. náraz vozidla do překážky,
- XIII. různá zranění a úrazy a věcné škody vznikající na provozovaných vozidlech (nehody v areálu firmy),
- XIV. přiražení nebo přitlačení osoby vozidlem k části stavby či jiné pevné konstrukci či překážce při vjíždění do zúžených prostor, do vrat, při couvání apod.,
- XV. naražení vozidla na pevnou konstrukci - škody na vozidle.

5.2.3 Stanovení míry rizika

Na základě analýzy je vytvořena matice rizik a míra popsaných rizik je zapsána do tabulky (Tab. 9).

Tab. 9. Míra rizik u činnosti - řidič

Riziko č.	Pravděpodobnost vzniku škody	Závažnost – rozsah škody
I.	častá	zanedbatelná
II.	možná	kritická
III.	nepravděpodobná	katastrofická
IV.	nepravděpodobná	střední
V.	nepravděpodobná	střední
VI.	nepravděpodobná	střední
VII.	nepravděpodobná	střední
VIII.	nepravděpodobná	malá
IX.	nepravděpodobná	malá
X.	velice nepravděpodobná	střední
XI.	nepravděpodobná	malá
XII.	možná	malá
XIII.	nepravděpodobná	střední
XIV.	nepravděpodobná	střední
XV.	nepravděpodobná	střední

5.2.4 Vyhodnocení rizik

Rozdělení rizik je rovněž provedeno způsobem popsaným v kapitole 4.4. K nim je přidán bodový rozsah a podle něj zhotovena výsledná míra rizika, zobrazená v následujících tabulkách (Tab. 10, Tab. 11).

Tab. 10. Bodový rozsah a míra rizika

Bodový rozsah	Míra rizika
1-7	riziko přijatelné
8-11	riziko vyžadující zvýšenou pozornost
12-19	podstatné riziko
20-25	riziko kritické

Tab. 11. Výsledné míry zjištěných rizik u činnosti - řidič

Riziko číslo	Body	Míra rizika
I.	5	riziko přijatelné
II.	12	podstatné riziko
III.	10	riziko vyžadující zvýšenou pozornost
IV.	6	riziko přijatelné
V.	6	riziko přijatelné
VI.	6	riziko přijatelné
VII.	6	riziko přijatelné
VIII.	4	riziko přijatelné
IX.	4	riziko přijatelné
X.	3	riziko přijatelné
XI.	4	riziko přijatelné
XII.	6	riziko přijatelné
XIII.	6	riziko přijatelné
XIV.	6	riziko přijatelné
XV.	6	riziko přijatelné

5.2.5 Odstranění (omezení) rizik

Na základě provedené analýzy a zjištěných rizik jsou navržena následující opatření. Ty by měly přispět k odstranění, nebo alespoň k omezení zjištěných rizik u činností vykonávaných řidičem.

Přijatá opatření:

- regulace doby strávené za volantem a doby odpočinku,
- dostatek spánku a odpočinku (obecně lze říci, že 6 hodin spánku nebo méně ztrojnásobuje riziko),
- dodržování bezpečnostních přestávek, pitného režimu, správné stravování,
- na dlouhých trasách jezdit ve dvojicích a pravidelně se střídát,
- při zjištění jízdy pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek okamžitý trest, následné potíže v podobě ztráty času absolvováním vyšetření, kurzů, rehabilitace, ambulantní léčby a nejistý výsledek ve vztahu k navrácení řidičského oprávnění,
- při otvírání bočnic stát bokem, aby nebyl pracovník zasažen padajícím materiálem,
- správné postavení bokem od břemene,
- pro výstup a sestup na vozidlo používat žebříku nebo jiné rovnocenné zařízení (stupadla, nášlapné patky, přidržovat se madel apod.),
- používání vhodných a bezpečných konstrukcí, prostředků a pomůcek pro zvyšování míst práce,
- průběžné odstraňování nečistot,
- vhodná pracovní obuv s protiskluznou podrážkou,
- zvýšená opatrnost pracovníků při práci a pohybu po znečištěném, mastném a mokřém povrchu mycí rampy a v jejím okolí,
- používání OOPP,
- respektování pokynů pro používání nebezpečné látky,
- správná volba, umístění a návrh odstavného a parkovacího stání,
- zachovávat pravostranný provoz i na příjezdní a výjezdní komunikaci,
- jednotlivá odstavná a parkovací stání vyznačit příslušnými vodorovnými dopravními značkami,

- podle potřeby vyznačit přechody pro pěší,
- udržování sjízdnosti a schůdnosti i v zimním období,
- zajistit odvod dešťové vody,
- seznámení řidiče s interními předpisy pro vnitrozávodní dopravu a s návodem k obsluze vozidla,
- respektovat příslušné dopravní značení (jednosměrný provoz, přednost v jízdě, max. rychlost apod.),
- obeznámit se s méně obvyklými rozměry ať vozidla, nákladu, či dopravních cest,
- dodržovat bezpečnostní vzdálenost 500-600 mm vlevo i vpravo,
- používat indikátory šířky vozidla,
- bezpečnostní značení - černožluté šrafování zúžených okrajů až do výšky očí sedícího řidiče,
- při couvání zajistit, aby bylo vozidlo nepřehlédnutelné, vyloučení přítomnosti osob za vozidlem,
- zvýšená pozornost v prostoru vrátnic - vjezdů (u brány), v prostorách expedice atd.

5.2.6 Porovnání s firemní analýzou

Po provedení analýzy se výsledky porovnájí s analýzou provedenou ve společnosti ČSAD Uherské Hradiště a přišlo se k závěru, že firemní analýza je daleko propracovanější a dokonalejší, zejména ve výčtu činností, možných rizik a přijatých opatření. Proto není možné navrhnout kvalitnější opatření k zlepšení zásad BOZP týkající se této pracovní činnosti.

6 SWOT ANALÝZA RIZIK SPOLEČNOSTI ČSAD UHERSKÉ HRADIŠTĚ

SWOT analýza je vysoce efektivní a jednoduchou pomůckou pro zjištění skutečného stavu, potřebných změn, případných rizik a nezbytných kroků pro přeměnu slabých stránek do silných a eliminaci rizik. Představuje komplexní metodu kvalitativního vyhodnocení veškerých relevantních stránek definovaného tématu. Vzhledem k tomu, že v sobě zahrnuje postupy technik strategické analýzy, bývá součástí všech důležitých strategických dokumentů. Základ metody spočívá v definování a ohodnocení jednotlivých faktorů, které jsou definovány čtyřmi proměnnými:

- strenghts (přednosti = silné stránky),
- weaknesses (nedostatky = slabé stránky),
- opportunities (příležitosti),
- threats (hrozby).

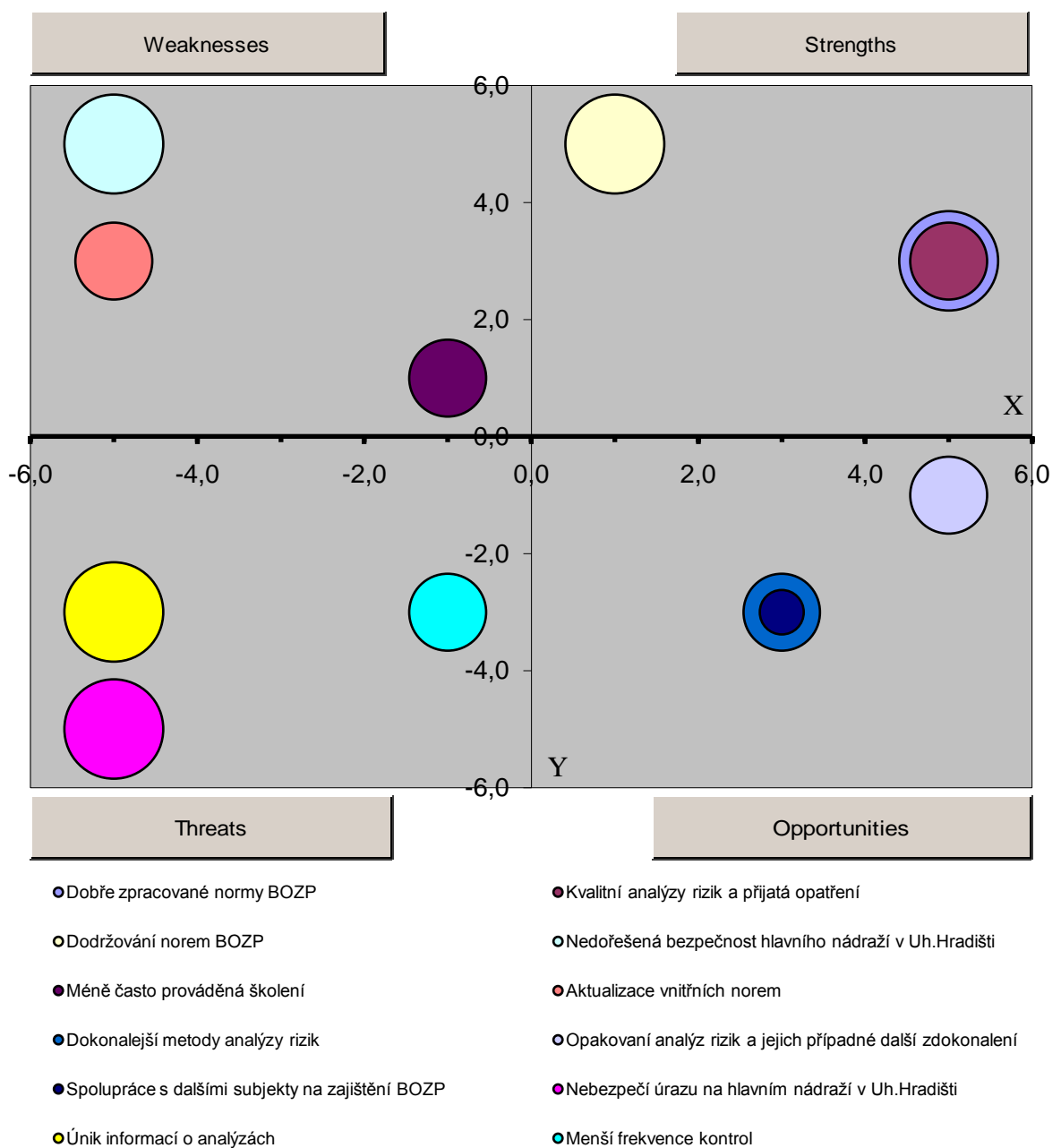
Přičemž silné a slabé stránky jsou vnitřními faktory, příležitosti a hrozby jsou vnějšími faktory. V tabulce níže je zobrazena SWOT analýza rizik společnosti ČSAD Uherské Hradiště (Tab. 12).

Tab. 12. SWOT analýza rizik společnosti ČSAD Uherské Hradiště

	Strenghts (Silné stránky)	Opportunities (Příležitosti)
Přednosti	<ul style="list-style-type: none"> • dobře zpracované normy BOZP • kvalitní analýzy rizik a přijatá opatření • dodržování norem BOZP 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonalejší metody analýzy rizik • opakování analýz rizik a jejich případné další zdokonalení • spolupráce s dalšími subjekty na zajištění BOZP
	Weaknesses (Slabé stránky)	Threats (Hrozby)
Nedostatky	<ul style="list-style-type: none"> • nedořešená bezpečnost hlavního nádraží v Uherském Hradišti • méně často prováděná školení • aktualizace vnitřních norem 	<ul style="list-style-type: none"> • nebezpečí úrazu na hlavním nádraží v Uherském Hradišti • únik informací o analýzách • menší frekvence kontrol
	Vnitřní	Vnější

6.1 Grafické vyjádření SWOT analýzy

Grafické znázornění výsledků SWOT analýzy umožňuje rychlou asimilaci klíčových prvků a upozorní na jejich výsledky. SWOT grafický model rozlišuje mezi jednotlivými faktory v různých měřítcích, významech a strategických dopadech. Všechny faktory nicméně nemají stejný význam a důležitost a mělo by se k nim přistupovat odlišně. Zobrazený graf umožňuje výsledky SWOT analýzy zobrazit logickým a smysluplným způsobem (Obr. 3). Osa Y znázorňuje pravděpodobnost vzniku rizika, osa X zde znázorňuje míru rizika a průměr barevného kruhu vyjadřuje závažnost daného rizika či rozsah škod.

Obr. 3. Grafické vyjádření SWOT analýzy

6.2 Vyhodnocení analýzy a návrhy na zlepšení

Z analýzy vyplývá, že společnost ČSAD Uherské Hradiště má dobré zpracování bezpečnostních norem, kvalitně zpracované analýzy jednotlivých činností a podle firemních údajů jsou normy dodržovány. Nicméně jejich aktualizace se zanedbává, je třeba normy aktualizovat pravidelně v souladu s nejnovějšími postupy, vyhláškami, případně zákony a zapojit do jejich zlepšování všechny zaměstnance, kteří mohou přispět praktickými zkušenostmi.

Kontroly nejsou moc časté, stejně jako prováděná školení. Je třeba kontroly provádět vícekrát za určité časové období a to náhodně a neohlášeně, aby bylo zajištěno jejich objektivitu, jinak řečeno, aby se zaměstnanci nemohli na kontroly připravit. Školení jsou stanovena zákonem, ale také tyto by bylo vhodné provádět častěji, než je stanoveno, protože povaha prováděných činností to přímo vyžaduje.

Co se týče analýzy rizik jednotlivých činností, existují i jiné komplexnější metody zpracování analýzy (např. analýza, co se stane když, analýza stromu poruch, analýza stromu událostí, analýza příčin a dopadů atd.). Jsou sice zpracovány na kvalitní úrovni, ale pro zachování jejich kvality a aktuálnosti je třeba provést je znovu i dalšími typy metod a nejlépe jak zaměstnancem společnosti, který má normy BOZP na starosti, tak i externím specialistou. Společnost se sice obává úniku citlivých informací, ale pokud je dotyčný externista řádně prověřen a doporučen ze strany jiných společností, není se třeba čeho obávat.

Zjevným nedostatkem jsou nedotažená bezpečnostní opatření hlavního autobusového nádraží v Uherském Hradišti, kde je zvýšené riziko kolize autobusů a cestujících procházejících po prostorách nádraží. Společnost ČSAD Uherské Hradiště nebyla do této doby schopna tuto záležitost spolehlivě vyřešit a bylo by vhodné, aby co nejdříve zadala požadavek na vypracování projektu, který by tuto záležitost vyřešil dříve, než dojde k nějaké újmě na zdraví či majetku. Tento problém se nepodařilo v rámci této bakalářské práce vyřešit, a tak nelze než doporučit, aby se tento problém stal tématem bakalářské práce v příštím akademickém roce.

ZÁVĚR

Bezpečnost práce a technických zařízení při provozu vozidel sehrává v oblasti péče o bezpečnost práce svoji významnou úlohu. Každoročně vzniká velký počet pracovních úrazů v souvislosti s provozem vozidel. Je pravdou, že většina těchto úrazů vzniká při dopravních nehodách na pozemních komunikacích a jejich příčinou je nedodržení pravidel silničního provozu, nicméně dochází i k úrazům při kontrolách a opravách vozidel, při jejich spojování a rozpojování, nakládce a vykládce apod. A toto je právě oblast, kterou je možno ovlivnit stanovením základních bezpečnostních požadavků pro provoz, údržbu a opravy vozidel.

V bakalářské práci jsou provedeny analýzy rizik dvou hlavních pracovních činností ve společnosti ČSAD Uherské Hradiště, a to řidiče a mechanika. Obě analýzy byly provedeny bodovou metodou a po jejich porovnání s analýzou provedenou ve firmě je zjevné, že firmní analýzy rizik jsou mnohem propracovanější a obsahují mnohem početnější škálu možných rizik, od těch úplně nejbahnějších až po ta nejzávažnější, tato škála se pohybuje řádově ve stovkách možných rizik a opatřeních k nim přijatých. To dokládá odhodlanost firmy předcházet všem možným rizikům a jejich následkům. Z tohoto důvodu tato práce nemohla splnit svůj dílčí cíl, a to navrhnout opatření na zkvalitnění zásad BOZP týkající se těchto činností. Dalšími pozitivy je zpracování vnitřních norem BOZP a jejich dodržování ze stran zaměstnanců.

Nicméně několik nedostatků bylo přesto objeveno, a dost možná i zásadních. Návrhy na odstranění těchto nedostatků jsou uvedeny v poslední kapitole této práce. V první řadě se jedná o problém, který firmu trápí už delší dobu, a to stále nevyřešenou bezpečnost na hlavním autobusovém nádraží v Uherském Hradišti, kde hrozí kolize pojíždějících autobusů s cestujícími, kteří se pohybují po prostorách nádraží. Tento problém se ještě nepodařilo nějakým nenásilným způsobem vyřešit, takže to může být námět na další bakalářskou práci příští rok.

Dalšími už menšími nedostatky jsou méně časté aktualizace vnitřních norem BOZP, analýzy rizik by bylo vhodné provést znovu a také i dalšími metodami pro kontrolu a pro zkvalitnění přijatých opatření. I když se společnost obává úniku informací, je ochotná se těmito problémy zabývat společně s externími subjekty.

Z tohoto pohledu práce splnila svůj cíl, ale z výsledků analýz je zřejmé, že současný stav je sice dostačující, nicméně na zmíněných problémech je třeba stále intenzivněji pracovat a v co nejkratším čase je eliminovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] *BOZP Info* [online]. [cit. 2011-02-20]. Dostupné z www: <<http://www.bozpinfo.cz/>>.
- [2] ŠENK, Z. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci prakticky a přehledně podle ČSN OHSAS 18001:2008*. Olomouc: Anag, 2009, ISBN 978-80-7263-551-1.
- [3] TOMEK, M., SEIDL, M. ŠEFČÍK, V. *Bezpečnost' a ochrana l'udí v pracovnom procese*. Žilina: EDIS-vydavatelstvo ŽU, 2010, ISBN 978-80-554-0243-7.
- [4] VEBER, J. a kol. *Management kvality, environmentu a bezpečnosti práce*. 2. aktualizované. Praha 3: Management Press, 2010, ISBN 978-80-7261-210-9.
- [5] VEBER, J., PINCOVÁ, E. *Management bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Professional Publishing, 2008, ISBN 978-80-86946-46-7.
- [6] *Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupné z www: <<http://bozppo.vfn.cz/oopp.pdf>>.
- [7] *ČSAD Uherské Hradiště a.s.* [online]. [cit. 2011-04-05]. Dostupné z www: <<http://www.csaduh.cz/>>.
- [8] *Bezpečnostní tabulky, značení BOZP, bezpečnost práce* [online]. [cit. 2011-03-02]. Dostupné z www: <<http://www.e-bozp.cz/>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČR	Česká Republika
EU	Evropská Unie
HZS	Hasičský záchranný sbor
OOPP	Osobní ochranné pracovní prostředky
ZZ	Záznamové zařízení
ZL	Záznamové listy

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Profil organizace</i>	<i>23</i>
<i>Obr. 2. Osoby, které mají vliv na bezpečný provoz motorového vozidla.....</i>	<i>31</i>
<i>Obr. 3. Grafické vyjádření SWOT analýzy</i>	<i>65</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Vývoj pracovních úrazů v ČR</i>	20
<i>Tab. 2. Hodnocení rozsahu následků či škod.....</i>	42
<i>Tab. 3. Vzor matice rizik</i>	43
<i>Tab. 4. Identifikace nebezpečí a vyhodnocení rizik</i>	44
<i>Tab. 5. Další přístup k identifikaci nebezpečí a vyhodnocení rizik BOZP</i>	45
<i>Tab. 6. Míra rizik u činnosti - mechanik.....</i>	52
<i>Tab. 7. Bodový rozsah a míra rizika</i>	53
<i>Tab. 8. Výsledné míry zjištěných rizik u činnosti - mechanik</i>	53
<i>Tab. 9. Míra rizik u činnosti - řidič.....</i>	60
<i>Tab. 10. Bodový rozsah a míra rizika</i>	61
<i>Tab. 11. Výsledné míry zjištěných rizik u činnosti - řidič</i>	61
<i>Tab. 12. SWOT analýza rizik společnosti ČSAD Uherské Hradiště.....</i>	64